

DOMOVINA

Upravništvo „Domovine“ v Ljubljani, Knaflova ulica 5
Uredništvo „Domovine“, Knaflova ulica 5/II., telefon 3122 do 3126

Izhaja vsak četrtek

Naročnina za tuzemstvo: četrtletno 9 Din, polletno 18 Din, celoletno 36 Din; za inozemstvo razen Amerike: četrtletno 12 Din, polletno 24 Din, celoletno 48 Din, Amerika letno 1 dolar. — Račun poštne hranilnice, podružnice v Ljubljani, št. 10.711.

«Ljubljana v jeseni» — kmečki učitelj

Preteklo soboto je bil ob prav obilni udeležbi otvorjen ljubljanski jesenski veesejem.

Minister g. dr. Kramer je kot predstavnik kraljevske vlade in posebej še ministra za trgovino in industrijo otvoril jesenski veesejem z nagovorom, v katerem je med drugim izvajal:

S posebnim veseljem sem se odzval ljubeznivemu povabilu veesejske uprave in prošnji svojega spoštovanega kolege ministra za trgovino in industrijo g. dr. Šumenkovića, da v njegovem imenu in v imenu kraljevske vlade otvorim jesenske razstave ljubljanskega veesejma. Saj me vežejo s to velepomembno gospodarsko in narodno ustanovo tesne vezi. Kot minister sem že sam upravljal resort, v katerega spada to naše podjetje, in sem ponovno imel priliko, podpreti njegova plemenita stremjenja. Posebno pa sem na to našo vsakoletno gospodarsko revijo ponosen kot ljubljanski poslanec, saj je dvignila sloves naše drage Ljubljane ne samo v državi, marveč tudi izven njenih mej.

Naš ljubljanski veesejem je dragocen dokaz smotrenega sodelovanja Slovencev pri gospodarski in kulturni zgraditvi skupne domovine, ljubljene Jugoslavije. Leta tečejo naglo in mimo hitro se vrstečih malih in velikih dogodkov skoraj pozabljamo, kolikega pomena je bila že sama uvedba ljubljanskega veesejma. Z njo smo Slovenci prvi med svojimi brati jasno obeležili potrebno gospodarsko preureditev in se z zaupanjem in delom lotili nalog, ki so nam jih naložili novi življenjski pogoji v osvobojeni domovini. Vpeljava ljubljanskih veesejmov je bila velikopotezen poskus, navezati gospodarski spoj z ostalimi deli naše domovine. Ta poskus se je popolnoma posrečil in ljubljanski veesejem ni danes več ljubljanska niti ne več pokrajinska slovenska, marveč vsedrjavna jugoslovenska prireditel. Ljubljana je ponosna, da so njenemu zgledu sledila tudi druga jugoslovenska mesta. Z zadoščenjem pa smemo pri tem ugotoviti, da je do danes ostala nedosežna.

Gospodarske in tudi druge prilike ljubljanskemu veesejmu gotovo niso bile vedno ugodne, toda v globoki veri v svoj in svoje države napredek in procvit sta z vami, ki to podjetje vodite, ves naš gospodarski svet in vsa naša javnost pomagala, da veesejem ne le ni nazadoval, ali celo zamrl, marveč nasprotno, da se je lepo razvijal, trajno izpopolnjeval in postal tako rekoč sestaven del naše celokupne gospodarske organizacije. On je dokaz naše vztrajnosti, naše žilavosti in onega zdravega narodnega nagona, ki veleva čuvati pridobljene vrednote in jih množiti po onem starem dragocenem reku: kamen do kamna.

Kraljevska vlada bo, kakor doslej, gotovo tudi v bodoče z vidika splošnih državnih interesov kakor tudi z vidika posebnih interesov ene v gospodarskem pogledu najvažnejših pokrajin države, posvečala ljubljanskemu veesejmu svojo posebno pažnjo in podporo. Sledila bo s tem visokemu zgledu, ki ji ga daje naš narodni vladar Nj. Vel. kralj, ki je že od vsega početka najvišji zaščitnik in pokrovitelj ljubljanskega veesejma.

Kolikega pomena so pomladanski veesejmi za razvoj našega gospodarstva, o tem nas pouči že en sam pogled v dvorane, ki se nam odpirajo, en sam sprehod mimo izložb naše industrije in obrti. Ljubljanski veesejem je tudi našega konzumenta naučil, spoštovati sposobnost in delavnost naše domače obrti in industrije. Pripomogel je k osamosvojitvi našega gospodarstva in k razvoju obrtništva in industrije naše ožje slovenske domovine. V znatni meri je pripomogel tudi h gospodarski osamosvojitvi celokupnega gospodarskega življenja v državi. Toda s tem, da je ljubljanski veesejem dobil še svoje jesenske razstave, je postal šele prava celina. S svojimi jesenskimi razstavami vrši veesejem svojo drugo veliko nalogo, nalogo propagatorja in učitelja. Smatram za posebno posrečeno, da je ljubljanski veesejem glavno težišče svojega jesenskega delovanja položil na pospeševanje naše kmetijske produkcije, na pouk našega ljudstva o potrebah modernega in umnega kmetovanja. Naša slovenska zemlja ni radodarna. Pri nas ne zadostujejo samo pridne roke, marveč je treba v našem kmetijstvu vihteti tudi uma svetli meč. Napredek naše kmetijske produkcije je odvisen od tega, kako bomo znali z modernimi sredstvi tehnike in gospodarstva pospeševati kmetijsko produkcijo. Tu moramo reči, da se ljubljanski veesejem

kot enakovreden pomočnik pridružuje naporom države in banovine, ki poizkušata pospeševati modernizacijo in s tem dvigati naše kmetijstvo.

Središče letošnje jesenske razstave je veterinarstvo. Gospodje veterinarji so nam v izvrstno zasnovanih predavanjih v ljubljanskem radiju povedali marsikaj zanimivega in poučili tudi nas, ki nismo neposredno obdelovalci slovenske grude, koliko možnosti leži še v naši neposredni bližini za napredek našega kmetijstva. Po četrtinah strokovnjakov pogine vsako letu za različnimi nalezljivimi boleznimi našemu kmetu okrog štiri milijone glav razne živine. To je ogromno število, če upoštevamo, da je znašal lani ves naš izvoz živine le nekaj nad 800.000 glav. Iz tega najbolje vidimo, kako široko in važno polje dela je še pred nami in kolikega pomena je veterinarstvo za napredek našega kmetijstva.

V okviru veesejma se pridružujejo revijam našega, skoraj smemo reči narodnega življenja razstave vseh mogočih panog. Pridružuje se tudi naša kultura, da uveljavlja na jesenskih razstavah predvsem gospodarsko stran svojega delovanja. Letos se je pridružila tudi naša domača hiša, naša gospodinja, vrstam onih, ki hočejo kazati napredek naših domačij. Iz vsega srca želim, da bi tudi letošnja razstava pomnožila uspehe in pomen ljubljanskega veesejma na poti k napredku in razvoju ne samo naše ožje domovine, temveč celokupnega jugoslovenskega naroda in drage nam Jugoslavije.

Živi inventar naših kmetij

Nauki z veterinarske razstave

Hudi časi, ki so zajeli ves kmetijski obrat, so prav v živo zadeli tudi glavno panogo naše kmetije, živinorejo. Ne le da je bila ta panoga hrbtnica donosnosti poljedelstva po starem reku: «Brez živine ni kruha», marveč je dajala vprav ta panoga naši kmetiji denar za davke in druge dajatve in je oblačila in obuvala kmečke družine. Kljub padcu cen živini v zadnjih letih za polovico, kar je vzelo naši vasi do malega vso kupno moč, je ostala živinoreja hrbtnica naše kmetije in bo ostala še za nadaljnje nepregledne dobe. Kdor skrbi za trdnost in napredek te kmetijske panoge, skrbi za obstoj naše vasi in s tem za blagor dežele.

Niso slabi časi le za pokoro, vzdihovanje in zabavljanje, temveč vprav nasprotno, oni hranijo v sebi pobudo za dvig in rešitev v boljše čase. Teda se je dodobra zavedalo naše živinarstvo, ko je šlo na delo, da prikaže v sliki, besedi, številki ter živih in mrtvih predmetih ves živi inventar naših kmetij. Pokazati je bilo treba, kaj imamo po naših hlevih, kaj je dobrega in kaj slabega, pri tem pa imeti v vidu, da naj bo živinarska razstava ne le ogledalo za strokovnjake in izobraženca, temveč naj vrši posebno vzvišeno nalogo pouka našim kmetovalcem.

Kakor ob dolgi ulici se čredijo skrbno opremljene koje. Razstavljeno gradivo kaže, da je uredila vsak oddelek večča roka z vso ljubeznijo, ki rada žrtvuje delo in čas, da ima splošnost korist od tega. Dolge ure minejo kakor na prijetni zabavi, in obiskovalec se kar začudi, da je prebil v

živinarski razstavi cele ure. In korist? se bo vprašal kdo. V teh urah se naučimo več in temeljiteje, kakor če bi prebrali leta in leta knjige in časopise. Tako nazorno je vse prikazano, da se vtisne nepozabno v spomin.

Razstavo otvarja statistični oddelek, kjer nam grafikoni in številke nazorno kažejo stanje živinoreje v naši državi, zlasti v naši banovini. Tam je tudi črna tabla naše živinoreje: **statistika kužnih bolezni, ki nam pove, da so vzele kužne bolezni v letu 1923. nič manj kakor 4.164.160 glav razne živine in znaša škoda milijarde dinarjev.** Te milijarde prihraniti našemu narodnemu gospodarstvu je naloga in skrb naše veterine. Zato kažejo naslednji oddelki v zgovornih slikah, modelih in preparatih vso gradnjo živalskega telesa. Posebno lepo kakor ob vrtljaku so postavljena v rotundi paviljona cela okostja vseh domačih živali, samo okostja njihovega gospodarja človeka ni med njimi, pač pa ga najdemo po drugih oddelkih, kjer vidimo poleg koristi, ki jih donaša pametnemu človeku živina, tudi nevarnosti in grozne bolezni, ki jih seje bolna živina med svoje gospodarje. Naj bi ne bilo nikogar, zlasti ne med kmetiskim prebivalstvom, ki bi ne vedel, kako prehajajo bolezni od živali na človeka in kako se obvaruje teh nevarnosti. Ni je koristne živali, ki bi ne bila zastopana v tej naši Noetovi barki, ni napake, ki bi ne bila grajana. Kako se oplodi žival, vidiš, in kako se rodi. Živinorejec bo videl v sliki vse nevarnosti pri porodih, da bo vedel, kako se mu je ravnati.

Mnogo truda in ljubezni do dela je bilo treba, preden je bila urejena veterinarska razstava. V nevenljiv ponos je svojim prirediteljem, v ponos ne le naši banovini, temveč vsej državi, saj so prispevali veterinarji kakor tudi veterinarski zavodi v vsej državi, nekateri več, drugi manj, za to izredno lepo revijo živega inventarja našega kmetijstva. Pri svojem poučnem delu so pokazali naši veterinarji tudi na eno glavnih ovir napredka in glavni vir nesreče za našo živinorejo: na pogubonosno delo mazaštva. Ne le tisti je kriv, ki reže uhlje in repe nalezljivo bolnih živali, da se s krvjo še bolj širi kužna bolezen in slabi odporna moč ubogih bolnikov. Še več grešijo tisti «vsezalci» raznih stanov, ki pišejo razne

strokovne živinorejske knjige z opisi bolezni in načini zdravljenja, nimajo pa o njih niti trohe znanja. Tako jemljejo ugled pisani strokovni besedi, na katero je vprav veterina lahko ponosna, saj je prva naša strokovna slovenska knjižica o živinskih boleznih stara že 150 let. Zato je tudi prav, da so postavljene te mazaške knjige javno na sramotni oder.

Res vso zahvalo smo dolžni našim veterinarjem, da se niso ustrašili ogromnega dela in so tako vzorno uredili našo prvo veterinarsko razstavo. Naš kmet bo črpal iz nje pouk, kako bo ravnal in čuval hrbtenico svoje domačije z umno delavnostjo, da bo spet postala tisti neusahljivi vir, ki bo dajal domu denar za vse potrebe.

Pričetek organiziranja mlekarkega združništva v vsej dravski banovini

Na letošnjem jesenskem velesojmu so se postavile poleg naših vinogradnikov zlasti tudi mlekarke zadruge, ki so razstavile svoje izdelke. Malo je čuti v javnosti o naših podeželskih mlekarah, ki so danes organizirane v 46 zadrugah. Nekaj teh se je združilo v zveze, tako osem zadrug v zvezo Naklo in pet zadrug v zvezo Bled. Kakor je njihovo delo tiho, vendar beležijo prav lepe uspehe.

Naš porabnik mora vedeti, da domači mlekarški izdelki v vsem ustrezajo najrazvijačnejšemu okusu. Vsa banovina, predvsem trgovci, mora zato že vendar enkrat prekiniti svoje zveze z raznimi izvenbanovinskimi ali celo tujimi dobavitelji, ki nudijo slabše blago za drag denar, ki se ne povrne nikoli več med nas. Če nečemo povsem upropasti hrbtenice našega kmetijstva — živinoreje in s tem kmeta, glavnega odjemalca domače industrije, obrti in trgovine, moramo povsod zahtevati domače izdelke. Tako bomo hitro našli pot iz gospodarske stiske, ker bo ostajal denar v banovini in se bo pretakal iz rok v roke.

Pravi emendolski sir v ničemer ne prekaša našega bohinskega. Trapist je poznan po vsej državi. Rdeče krogle in salame edameca so divnega okusa in bi na Nizozemskem samo tekmo vale z domačim blagom. Stepni in planinski sir sta priljubljena pri težakih kot okusna in tečna malica. Rochefort je našel v neki kraški kotlini tako ugodno ležečo mlekarstvo, da ob otvoritvi razni odličniki razvijačnega okusa kar niso mogli

verjeti, da je modače blago. Mehki siri, kakor remandour, desertni in liptavski so v aromi, okusu in ceni brez tekmeča na našem trgu. Turistom in izletnikom sta namenjena topljena sira Jason in šmarski desertni sir. Ne manjka seveda tudi raznih vrst sirovega masla. — Nasproti mlekarke koje je udobno urejena mlekarška pivnica, kjer se za majhen denar lahko vsakdo prepriča o dobrih lastnostih izdelkov našega mlekarstva.

Pri letni produkciji 210.000.000 litrov mleka skuša banovina podpreti naše živinorejce in po zgledu ostalih držav zanesti propagando za mleko in mlečne izdelke med najširše plasti naroda. Zato je založila 4000 živopisanih plakatov z napisom: «Pijmo mleko!», ki jih je razposlala vsem šolam in javnim ustanovam.

Kakor so se naše mlekarne lepo dvignile in zaslužijo danes vse priznanje, so se vendar našle neke neljube okolščine, ki ovirajo njihovo delo. Pokazalo se je, da so male mlekarne nerentabilne, ker ne morejo stalno zalagati svojih konzumentov in celo v letoviških letos ni bilo dobili dobrega sirovega masla; celo za ustrezajoče mleko je bilo trdo. Zaradi tega je banska uprava napravila načrt za osnovanje večjih hladilnih naprav, da bo naše mlekarstvo kos svoji nalogi.

Sila razmer je tako rekoč sama sklicala minulo nedeljo sestanek naših mlekarov, da se osnuje namesto Centralnega mlekarkega društva, ki že nad leto dni ne vrši svojega posla, nova

LJUBLJANSKI VELESOJEM

„Ljubljana v jeseni“
od 2. do 11. septembra 1933.

Kulturna in gospodarska razstava.

Razstavišče obsega 40.000 m².

Jugoslovenska veterinarska razstava.
Razstave: «Slovenska cerkev», misijonsko-etnološka in umetnostna «Madone slovenskih likovnih umetnikov».

Razstave vina, sira, mleka, medu, zelenjave, sadja in semen.

Vrtnarska razstava dalij

Razstavi goveda montafonske pasme 2. in 3. septembra ter koz in ovac od 5. do 11. septembra.

Gospodinjstva razstava.

Etnološka razstava timoške pokrajine

Industrija, obrt (specialno pohištvo).

Konkurenca jugoslovenskih harmonikarjev 8. septembra.

Zabavišče. — Variété.

Polovična vozovina na železnicah.

Popust na parobrodih.

Legitimacije se dobivajo pri biletarnah Putnika, vseh večjih denarnih zavodih, župnih in občinskih uradih.

obrambna zveza za mlekarke koristi: «Zveza mlekarških zadrug dravske banovine». Zborovanje, ki se ga je udeležilo lepo število zadrug, je vodil stari borec g. Novak. Po daljšem govoru gosp. Pavlice, banovinskega mlekarkega nadzornika, ki je izčrpno orisal položaj in potrebe mlekarških zadrug, se je na predlog ravnatelja mlekarke šole v Škofji Loki, g. inž. Šabca, izvolil pripravljalni odbor, ki bo v enem mesecu pregledal pravila nove zveze. V odbor so bili izvoljeni gospodje: Novak, Pavlica, inž. Šabec, Furlan in Rus. Nj. Vel. kralju so poslali zborovalci vdanostno, g. banu pa pozdravno brzojavko. Od vseh zadrug je bila izražena želja, da se čimprej skliče ustanovni občni zbor «Zveze mlekarških zadrug za dravsko banovino».

Od trdega dela osnovanja mlekarških zadrug je napravilo naše mlekarstvo lep korak naprej, ker bo zveza bolje varovala njegove koristi na znotraj in na zunaj kakor posamezna zadruga in bo skrbela za boljši odjem domačih mlečnih izdelkov. Vsa javnost je dolžna podpreti njihovo delo z geslom: Kupujmo le domače mlekarke izdelke!

K. M.

12

Črni mož

Povest iz preteklih dni.

Šesto poglavje.

Pod zemljo.

Drugo jutro se je raznesla po vsej vasi vest, ki je tudi mirne vaščane čudno razburila in presenetila. Četovodjo so pogrešili. Nadporočnik je bil prišel že na vse zgodaj navadno na Poljančev dom, da bi obiskal podčastnika. Tam pa je zvedel, da je odšel četovodja že prejšnji večer v gozd in da se doslej še ni vrnil domov. Povpraševal je tudi vojake, ki so mu povedali, da četovodja ponoči ni prišel nadzorovat straž. Zato je sklepal, da se mu je morda pripetila nesreča že zvečer. Ukazal je, naj vojaki in ljudje, ki utegnejo, preiščejo ves gozd in že proti poldnevu mu je prinesel eden izmed njih vojaško čepico pogrešanega podčastnika.

Ležala je pri zasutem vходу v rudnik in razločno so se ji poznali sledovi močnega udarca. Zdaj ni bilo več nobenega dvoma. Četovodja je moral pasti v roke Črnemu možu, ki ga je ubil ali pa kje skrivaj zaprl, da bi s tem kaj izsilil.

Zato je nadporočnik naročil vojakom, naj store vse, da najdejo četovodjo ali pa vsaj njegovo truplo, če se je med tem že zgodilo najstrašnejše. Tudi vse gozdarje, gozdne čuvaje in graničarje je prosil, naj mu pri iskanju pomagajo.

Vaščani so se zbrali na travniku za občinsko hišo ter se pogovarjali in ugibali, kaj naj vse to pomeni. Kmalu pa je zbudil njihovo pozornost nov dogodek. Vrata Potočnikove hiše so se odprla in slepi lastnik je stopil na prag. Oblečen je bil v nedeljski suknjič, vodil pa ga je domači hlapec. Ubrala sta jo proti polju.

«Kaj, Potočnik je namenjen k Poljancu? Sodni dan se bliža! Prekrižajte se in molite!» je dejal eden izmed sosedov.

«Počakajmo! Morda pa ne gre tja. Saj je lahko namenjen tudi kam drugam!» je odvrnil drugi.

«Ali ne vidiš, da je pravkar zavil k vratom? Zdaj stoji že na pragu! Kaj le išče pri Poljancu?» so se vsi čudili.

«To bomo pa že še zvedeli, ko se vrneta iz hiše. Tedaj bo po vasi završalo!»

«Ali je kdo doma?» je vprašal slepi Potočnik svojega spremljevalca, ko sta stopila v vežo.

«Da, nekaj hlapcev in dekel, ki naju gledajo kakor tele nova vrata. In tam!» prihaja iz izbe gospodarjeva mlada hči.»

«Pomigni ji, naj počaka, in odvedi me k njej!»

Marta je od strahu prebledela, ko ju je opazila, vendar je počakala, da sta prišla do nje.

«Dober dan, Marta! Ali je oče doma?» jo je vprašal Rajkov oče.

«Da, toda spi, je odvrnila.

«Pa ga prebudi in me za ta čas odvedi v izbo! Ostani na dvorišču,» je velel hlapcu, «kadar bo treba, te že pokličem!»

«Prišla ga je za roko in ga sprenila v izbo. Tudi njena mati, ki je pri peči pekla, se je pošteno ustrašila, ko ga je zagledala.

«Mojega moža iščete?» ga je začudeno vprašala. «Kaj bi mu pa radi?»

«Da, njega iščem. Ali se vam zdi moj obisk kaj čudnega?»

«Seveda. Kar bojim se.»

«Zame ali zanj?»

«Za vas ne, Potočnik. Kdor je poštenjak, se vas ne bo bal.»

«Da, se mi zdi! Prav zato lahko pustite svoj strah, saj ni nikogar, ki bi imel zanj manj vzroka kakor vi. Prihajam zaradi neke stvari, ki je dobra in vse hvale vredna. Če se bo zgodilo tako, kakor upam, vam bom prinesel mir in srečo.»

Marta je medtem odšla, da zbudi očeta. Vrnila se je, da bi naznanila Potočniku njegov prihod, in ni še mogla izpregovoriti besedice, ko je stal Poljanec že za njo.

«Oho, kdo pa je to?» je posmehljivo vprašal. «Golijat, ki si noče zapomniti, da se je treba poštenim ljudem umikati. Zdaj pride kar na moj dom, da mi še tu vse zasmradi. Kar pojdi, sicer bom izrabil svojo pravico in te sunil čez prag.»

«Tega ne boš storil. Danes sem sveta osebnost, ki je tudi najhujši sovražnik ne sme zasramovati in se je dotakniti, je odvrnil slepec.

«Tako? Ali so te morda narisali v pratiko med svetnike?»

Proti
zobnemu
kamnu

SARGOV

KALODONT

Važno zasedanja banovinskega sveta

Pretekli ponedeljek se je sestel banovinski svet naše banovine, da odloča o uredbi o sestavi kandidatnih list, o sestavi in poslovanju volilnih odborov in glasovalnem postopku pri volitvah občinskih odbornikov.

Izredno zasedanje je otvoril ban g. dr. Marušič, ki je poudarjal važnost odredb, ki se bodo pretesale. V zvezi s tem se je dotaknil združitve občin, ki je marsikje zadrla v občutljivost prebivalstva.

«Dasi je izvršeno delo, plod dolgotrajnega in vestnega proučevanja ter najboljše volje, da se novo razdelitev občin čim najbolj prilagodi željam ter dejanskim gospodarskim in socialnim potrebam ljudstva, se vendar v polni meri zavedam, je naglasil gospod ban, «da so se v številnih primerih storile napake in krivice, ki jih bosta tekom časa odkrila življenje in praksa. Kajti kakor vsakemu človeškemu, manjka pač tudi temu delu ona vedno zaželena, ali na žalost nikdar dosegljiva popolnost. Izpolnitvi in izboljšanju ustvarjenega stanja bodo veljala nadaljnja prizadevanja banske uprave, ker že sam zakon o občinah predvideva možnost, da se v naknadnem postopu popravijo morebitne krivice, ki so se o priliki komasacije storile. Zagotavljam Vas, da bo banska uprava vse predstavitve, ki bodo iz tega naslova prispеле, vzela vsekdar v najvestnejšo presojo in jim skušala najti rešitev, ki bo ustrezala izkazanim potrebam ljudstva in zajamčila napredek naših občin.»

Prešedši na priprave za občinske volitve je izrekel gospod ban vse priznanje dosedanjim občinskim upravam, nakar je govoril obširno o pomenu občinskih volitev:

«Le kratko razdobje nas loči od dneva, ko bo naše ljudstvo pozvano, da z volitvami izroči upravo novo ustanovljenih občin ljudem svojega zaupanja. Za pravilno presojo pomena in značaja občinskih volitev je predvsem potrebno ugotoviti, da predstavlja občina v prvi vrsti gospodarsko in socialno ne pa politično edinico v običajnem pomenu besede. Po svojem, z zakonom o občinah ji prisojenem delokrogu, je občina dolžna skrbeti za gospodarski, socialni in kulturni napredek ljudstva, ki v njej prebiva. Reševanje političnih vprašanj ne spada v okvir njenih nalog. Zato so tudi občinske volitve v splošnem gospodarskega in ne toliko političnega značaja, ker so običajno za idejno podlago in razmah volilne borbe odločilni križajoči se pogledi na gospodarska in socialna, a ne ravno na politično strankarska vprašanja. Iz tega načela izhajajo tudi volilna določila zakona o občinah.»

Vendar bi pa kljub navedenim momentom vedlo predalet, če bi hoteli občinskim volitvam odreči vsak političen pomen. Občina, kot najnižja upravna edinica, tvori bistven člen državnega organizma, čigar redno in uspešno obratovanje zavisi v veliki meri od sposobnosti in smotrnosti sodelovanja vseh njegovih sestavnih delov. Edinstveni pogledi na temeljne smernice celokupne državne politike morajo biti lastni vsem činiteljem, katerim je na podlagi veljavnih zakonov zapuščana usoda države in skrb za blagostanje, mir in varnost njenega prebivalstva.

Hrbtenico državne politike tvori zgodovinski manifest Nj. Vel. kralja in po v njem izraženih načelih se giblje naš državni brod od dne 6. januarja 1929. dalje. Nikdo ne more odrekati našemu viteškemu vladarju zasluge, da je s tem svojim

aktom, vrednim Njegove svetle preteklosti, enkrat za vselej presekal poguben razvoj prejšnjega, po plemenskih vidikih usmerjenega ter mržnjo in medsebojno nezaupanje izzivajočega političnega življenja in narodu pokazal pot, ki edina vodi k notranji uravnesenosti, ugledu in veličini države. To politiko, zgrajeno na trdnih temeljih jugoslovenske državne in nacionalne ideje, temelječo na načelih enakosti in enakopravnosti vseh Jugoslovenov slovenskega, hrvaškega in srbskega imena, je naš narod z nešteti dokazi odobril. Nebrzdane strankarske strasti, ki so jele že ogrožati obstoj naše jedva ujedinjene države, zginе vajo, vsepovsod se opaža želja in volja po mirnem, složnem, stvarnem delu.

Ta politika, politika narodne sloge in sodelovanja vseh, ki so dobre volje, se bo v naši državi dosledno nadaljevala, ker to zahtevajo življenjski interesi našega notranje- in zunanje-političnega položaja. Ne glede na že prej poudarjeni, pretežno gospodarski značaj občinskih volitev je tudi sicer vsaka izprememba temeljnega pravca naše državne politike na podlagi rezultata občinskih volitev že vnaprej izključena. Nade, ki bi jih v tem pogledu stavili v občinske volitve izvestni krogi, ki še ne morejo doumeti toka zgodovine, bo demencialna stvarnost in zdrav razum našega naroda. Vsak poizkus, ki bi šel za tem, da z delnimi volilnimi rezultati pripomore k vrnitvi prejšnjega, za naš obstoj tako poraznega stanja, je že ob svojem rojstvu obsojen na neuspeh.»

Na popoldanski seji je po daljši razpravi banovinski svet odobril nastopno uredbo.

Sestava kandidatnih listin.

Banovinska «Uredba o sestavi kandidatnih list, o sestavi in poslovanju volilnih odborov in o glasovalnem postopku pri volitvah občinskih

«Zasmehovanje ti odpuščam! Misliš, da je to nekaj cenenege, pa boš videl, da te bo še drago stalo! Prišel sem, da bi se s tabo na samem pogovoril. Ali imaš kakšno izbo, kjer naju ne bo nihče motil? Tako, sobo zase.»

«Zase? Vsa Poljančeva hiša je moja, zato se ti tudi za sobo ni treba bati. Nikar ne misli, da si bom pustil kaj od tebe ukazovati. Tvojo svetost že precej dobro poznam, in kar si mi mislil povedati, slišijo lahko tudi drugi.»

«Zaradi tebe amega sem hotel, da bi govorila sama. Veruj mi, da je tako najbolje!»

«Nikar ne blebetaj neumnosti! Ali boš govoril vpričo vseh ali pa boš šel. Tako, zdaj veš vse. Ne vem, kakšne tajnosti bi mogel pripovedovati Potočnik Poljancu. — Kar tu ostanita, je zaklical, ko je opazil, da hočeta žena in hči oditi. «Zdaj pa z besedo na dan in ne preveč na široko! Kakšna posvečena osebnost si postal?»

«Prišel sem na tvoj dom kot snubec.»

«Kot snubec? Slep snubec? No, to se pa precej čudno sliši. Ali bi mar rad dobil našo svinjsko dekle za svojega študenta? Kar vzemi jo in glej, da čimprej izgineš iz mojega doma!»

«Napol si že uganil; Rajko me pošilja, toda ne zaradi dekleta, čeprav to ne bi bila nobena stvarota, če je poštna in če se na delo razume.»

«No, potem pa res ne vem, koga si želi tvoj dragi sin. Hitro mi povej, koga misli osrečiti s svojim snubljenjem.»

Sedel je za mizo in se smejal, kakor bi šlo za zabavo. Marta je prebledela, Poljanka pa se

je vsa tresla od strahu, kaj se še utegne zgoditi. Samo Potočnik je ostal miren in nemo je strmel pred se, kakor da ne bi bil slep.

«Poljanec, sprta sva bila že dolga, dolga leta. Sam veš najbolje, kajaj. Jaz prepira nisem začel in mi ga tudi ne bi bilo treba končati. Toda da prepir rodi samo nesrečo. Zato sem prišel, da bi ti ponudil roko v spravo.»

«Tako, to hočeš? Ali misliš, da sem beraški pankrt, ki mu lahko vržeš vinar, pa bo še vesel? Ne potrebujem tvoje roke in tvojega miru; rok imam dovolj, mir pa si bom že sam znal ustvariti. Še zdajle si ga bom, če me boš še dolgo zadrževal. Mir, ki mi ga prinašaš je iz Potočnikove hiše, toda pri Poljancu tak mir ni vreden počenega groša. In še plačati bi ti ga moral, kajne? Koliko pa bi hotel zanj?»

«Četovodjo!»

Zaradi neprestanega izzivanja se je Potočnik komaj še zadrževal. Ta beseda je bila prvi odgovor, ki je vračal milo za drago.

«Četovodjo? Ali si znorel?» je vzkliknil Poljanec.

«Ne! Pokličí nadporočnika, pa mu povem, kje je četovodja skrit in kdo lahko spet vrne svetu. Zapomni si, Poljanec, da sem prišel k tebi po mir. Mirno bi se rad s tabo pogovoril. Pokaži, da si pameten, in ostal bom človek, ki je dovzeten za lepo besedo. Če pa boš še nadalje predrzen, bom postal spet Golijat, ki se nikogar ne boji, čeprav je slep. Tudi Črnega moža ne, ki ne more potrebovati Potočnikovega miru!»

Poljanec je prebledel, vendar se je hitro zavedel in vstal izza mize:

«Potočnik!» je zakričal. «Ne brusi preveč jezika, sicer te utegnem zgrabiti in treščiti na tla, čeprav praviš, da si Golijat!»

Tega ne boš storil, Poljanec, ker se na svojo pest ne moreš več zanesti. To si menda že sam videl. Rajši si natakni lasuljo in brado, priveži si krinko na obraz in me še enkrat ustrelj v obraz. To znaš bolje.»

Tudi on je vstal. Ob predrznih nasprotnikovih besedah ga je spet pograbilo divje sovraštvo. Iz slednje njegove kretje se je to dobro videlo. Nekaj je v njem zbesnelo. Zgrabilo ga je, da se je vzel in bil zdaj skoraj za glavo višji od Poljanca. Poljanec pa se je pripravil, kakor da bi hotel nanj skočiti, toda pod težo obdolžitve, ki mu jih je Potočnik vrgel v lice, se je opotekel nazaj in omahnil na stol. Slepce je čul, kako je stol zaškripal.

«Tako je prav! Sedi in poslušaj me, potem pa stori, kar hočeš.»

Tudi on je sedel.

«Saj poznaš Rajka. Fant je, da ni enakega v devetih župnijah. Kje dobiš močnejšega, kje pametnejšega? To je vse. O podrobnostih ne bom govoril. Rad ima Marto in ona —»

«Marto?» je kriknil Poljanec, toda pomiril se je hitro obsedel. «Le govori dalje. Potem bom govoril še jaz!»

«Torej, Marto ima rad in ona tudi njega. Dekle je, ki je vredno petdesetih Poljančevih

odborov v dravski banovini, ki jo je sprejel banovinski svet po pooblastilu § 51. zakona o občinah vsebuje glede sestave kandidatnih list naslednje določbe:

Občinski odbori se volijo po kandidatnih listah, ki morajo vsebovati toliko kandidatov in namestnikov, kolikor ima občina odbornikov, izvzemši primere iz § 48. zakona o občinah.

V novih združenih občinah mora kandidatna lista vsebovati najmanj po enega kandidata in namestnika v prvih dveh tretjinah kandidatne liste iz vsake doslej samostojne občine, ki je prešla v celoti ali deloma v sestav nove občine.

Za občinskega odbornika more biti izvoljen tisti član občine, ki ima volilno pravico po zakonu o volilnih imenikih in ki je dovršil 25 let ter od izvolitve ni izključen.

Osebe, ki ne govorijo in ne pišejo službenega jezika in osebe, ki so v aktivni državni ali samoupravni službi, kakor tudi duhovniki, ne morejo biti postavljeni za kandidate na prvih šestih mestih kandidatne liste.

V aktivni samoupravni službi se smatrajo osebe, ki opravljajo aktivno službo pri občini ali banovini ter prejema plačo iz občinske blagajne ali pa so nastavljeni na osnovi «Pravilnika o službenih razmerjih, ustanavljanju mest in prejemkov banovinskih uslužbencev dravske banovine» z dne 25. aprila 1930./I. No. 3124-2.

Kandidatna lista vsebuje rodbinsko in rojstno ime, poklic in bivališče kandidatov in namestnikov, datum in kraj izdaje in podpise predlagateljev.

Lista se označi z rodbinskim in rojstnim imenom nosilca liste.

Vsaka kandidatna lista sme imeti svojega predstavnika in namestnika v volilnem odboru. To se označi na kandidatni listi pod imeni kandidatov. Pri občinah, kjer se glasuje na več voliščih, se določita predstavnik in namestnik lahko za vsako volišče.

Kandidatno listo mora podpisati v občinah obrazcu, ki je priložen tej uredbi.

Kandidatna listo mora podpisati v občinah do 1000 prebivalcev 20, do 4000 prebivalcev 40, čez 4000 prebivalcev 60 predlagateljev, ki pa ne smejo biti kandidati.

Predlagatelji kandidatne liste ter predstavniki liste in njih namestniki v volilnem odboru morajo biti vpisani v stalni volilni imenik dotične občine.

Vsak volilni upravičenec sme podpisati samo eno kandidatno listo.

Pismeni predlagatelji podpišejo kandidatno listo sami, nepismenega pa podpiše od njega pooblaščen oseb, kar potrđita na listi dva pisma volilca kot prič. Nikdc pa ne sme podpisati več nego deset nepismenih predlagateljev.

Kandidatno listo, popravljeno ali izpremenjeno po § 40. zakona o občinah, podpiše najmanj polovica predlagateljev, ki so podpisali prvotno listo.

V torek se je razpravljalo o uporabi bednostnega fonda, ki pa ob zaključku lista še traja.

mo zatorej odločno pokazali zlasti tudi pri teh volitvah v Delavsko zbornico.

Volilna pravica.

V Delavsko zbornico lahko volijo vsi delavci in nameščenci, moški kakor ženske, ne glede na njihovo starost, samo da so bili dne 16. avgusta — ko so bile volitve razpisane — zavarovani pri bolniški blagajni. Vsak volilec se vodi v imeniku kraja, kjer je bil letos 16. avgusta zaposlen.

Kako se bodo volitve izvršile? Volišča za posamezna zdravstvena okrožja bodo tam, kjer je okrožni zdravnik. Glavni volilni odbor Delavske zbornice je določil naslednja

krajevna volišča:

Žalec, Rogatec, Laško, Polzela, Vojnik, Sv. Jurij ob južni železnici, Šmarje pri Jelšah, Štore, Sveti Pavel pri Preboldu, Radeče pri Zidanem mostu, Rogaška Slatina, Planina pri Sevnici, Oplotnica, Konjice, Mozirje, Šoštanj, Velenje, Brežice, Krško, Sevnica, Rajhenburg, Sveti Lovrenc na Pohorju, Št. Lenart v Slovenskih goricah, Št. Ilj v Slovenskih goricah, Rače-Fram, Ruše, Slovenska Bistrica, Murska Sobota, Dobrovnik, Dolnja Lendava, Gornja Radgona, Ljutomer, Apače, Radenci, Velike Lašče, Kočevje, Ribnica, Žiri, Kokra, Škofja Loka, Železniki, Kranj, Radovljica, Bled, Bohinjska Bistrica, Jesenice, Višnja gora, Št. Vid nad Ljubljano, Vrhnika, Grosuplje, Vevče, Logatec, Cerknica, Stari trg, Kamnik, Domžale, Črnomelj, Metlika, Novo mesto, Trebnje, Toplice, Žužemberk, Mokronog, Ormož, Ptuj, Guštanj, Črna pri Prevaljah, Ribnica na Pohorju, Vuzenica, Muta, Marenberg, Slovenski Gradec, Prevalje, Dravograd, Tržič, Trbovlje, Hrastnik, Litija in Zagorje.

Kje bodo volili pismeno?

Volilci, ki so zaposleni na področju teh volišč, bodo tu osebno volili. A tisti, ki so od volišča oddaljeni nad eno uro hođa (5 km), bodo pa lahko volili pismeno, vendar morajo sami od svojega krajevnega volišča pismeno zahtevati, da se jim pošlje kuverta z glasovnicami na dom.

Glavni volilni odbor je nadalje sklenil, da v tistih zdravstvenih okrožjih, v katerih ni nad 150 volilcev, tudi ne b o krajevnih volišč. To pa so zdravstvena okrožja: Vransko, Podčetrtek, Poljčane, Loče pri Konjicah, Vitanje, Ljubno,

Delavci, delavke — volili boste!

Volitve v Delavsko zbornico so razpisane za 7. in 8. oktobra 1933

Gospod minister za socialno politiko in narodno zdravje je razpisal volitve v Delavsko zbornico v Ljubljani. Volitve se bodo vršile že v oktobru. Nujno potrebno je torej, da si razbistrimo pojme o Delavski zbornici in posebej še o volitvah, ki se bodo vršile na izredno natančen način.

Kaj je Delavska zbornica?

To pač v glavnem vé vsak zaveden nameščeneec in dlavec. Naloga Delavske zbornice je, varovati gospodarske, socialne in kulturne koristi vseh delavcev v svojem območju. Zatorej je

silno važno, da nameščenci in delavci vse Slovenije dobro vedo, kakšne zastopnike bodo izvolili v Delavsko zbornico. Izbrati morajo samo take može, ki razumejo vse stanovske, socialne in kulturne potrebe delavstva. Poleg tega pa zahteva od nas ugled v državi in pred svetom, da se tudi naša Delavska zbornica v Ljubljani pokaže kot narodna ustanova, ne pa kot zavetišče povsod propadajočega rdečkarstva in klerikalnega limonadarstva. Mi slovenski delavci in nameščenci smo odločno narodno zavedni. Ljubimo svojo Jugoslavijo, ki mora imeti in dati dovolj kruha za nas vse. Svoje narodno prepričanje bo-

posestev, in ničesar ji ne morem očitati. Ti sicer nisi njen oče — samo varuh si in še varuh slab — in ne moreš odločati, koga naj vzame in koga ne. Ker pa sem se hotel s teboj pomiriti, sem prišel k tebi, da jo izprosim od tebe. V roko mi sezi, daj jo mojemu sinu in vse bo pozabljeno, vse uničeno, kar je bilo med nama!»

«Ali si že končal? Zdaj pa poslušaj moj odgovor: Ven iz moje hiše!»

«Mislim...»

«Nič ne boš mislil! Ven!»

«Pomiri se, Poljanec!»

«Ven! Ali pojdeš ali ne?»

Planil je pokoncu in stopil k Potočniku. Grozeče ga je zgrabil za roko.

«Oče!» je kriknila Marta in v strahu prihitela k njemu, da bi ga odtrgala od slepca.

Tudi mati je priskočila in dvignila roke, kakor bi ga hotela prositi, naj bo pameten.

«Nič se zame ne bojta», ju je resno pomiril slepec. «Kar lepo v kotu ostanita!»

«Dà, izginita, drugače se utegne zgoditi, da bosta zleteli z njim vred iz hiše. Ti pa ven, da ti ne pokažem, kaj se pravi imeti opravka s Poljancem!» je ukazal Potočniku.

«Ali se res upaš dotikati se Potočnika? Roko stran!» je ostro ukazal slepec.

Ko je videl, da se Poljanec ne misli umakniti in da ga je še trše prijel, je z bliskovito naglico pograbil pred se. Preden se je Poljanec zavedel, so ga roke že držale v kleščah. Kakor trsko so ga

dvignile s tal, zavrtele v zraku in treščile na tla, da je izgubil zavest.

Zenski sta prestrašeno kriknili in se sklonili k njemu, da bi pogledali, ali se mu ni kaj hudega pripetilo. Slepec pa je stal mirno sredi sobe in se smehljaj.

«Dovolj ima, ali ne?» je vprašal.

«Moj Bog, Potočnik, mrtev je», je vzkliknila Poljanka in bruhnila v jok.

«Ne, ne, ni mrtev; poznam svoj prijem in svoje roke», je mirno odvrnil Potočnik. «Za smrt bi bilo treba še precej več moči. Zdaj pa povejte, mati, ali vam je Rajko všeč?»

«Najrajši ga imam med vsemi, kar jih poznam.»

«Ali vam bo prav, če vzame vašo Marto?»

«Kako mi ne bi bilo... Samo moj mož...»

«Ne bojte se! Nič se vam ne bo zgodilo! In če se kaj primeri, da bosta potrebovali pomoči, pridita k nam. Radi vama bomo pomagali.»

Sel je mimo nezavestnega Poljanca proti veži. Dekle, ki je še zmeraj drhtelo, ga je prijelo za roko in ga odvedlo na dvorišče, kjer ga je čakal hlapec.

Preden ji je dal roko v slovo, ji je še rekel:

«Ne pozabi, Marta, da ti je Potočnikov dom odprt, kadarkoli ga boš potrebovala. Dobra ostan!»

Potočnik je šel. Kako rada bi bila šla z njim iz Poljančeve hiše in se takoj poslužila obljubljenе pomoči. Toda morala je vztrajati na strani

slabotne matere, ki je prav zdaj tako potrebovala njene tolažbe.

Ko je spet stopila v izbo, se je očim že začel prebujati iz nezavesti. Nekaj časa je tuje stmel pred se in ni vedel, kje je, šele nato se je docela zavedel. Kakor bi ga bila kača pičila, se je pobral s tal.

«Kje je tisti razbojnik, ki se je upal me na pastu v moji lastni hiši? Vidve sta mu pomagali vidve — —»

Iztegnil je že roke, da bi planil na ženo in hčer, toda nekaj ga je zadržalo.

«Sem pojdi, Marta, sem pojdi in povej mi vse!» ji je rekel.

Ubogala ga je in zbrala vso moč.

«Ti si se spečala s Potočnikovim Raikom in ga naščuvala name!» je dejal.

«Ne!» je odločno odvrnila in povescila glavo.

«Le ne izgovarjaj se», ji je skočil v besedo. «Dobro vem, kako je bilo. Pri Potočnikovih si bila!»

«Dà...»

«In vedela si, da pride stavec danes k nam.»

«Ne.»

«In o Črnem možu ste se pogovarjali? Kaj veš o njem?»

Ali naj izda, da Rajko vse ve? Ne, to bi pomenilo njegov pogin. In vse bi pokvarila! Zato je mirno odgovorila:

«Videla sem ga.»

«Ti? Kje pa?»

(Dalje prihodnjič.)

Gornji grad, Sv. Peter pod Svetimi gorami, Kozje, Bizeljsko, Lukovica, Motnik, Dobrova, Ig, Pragersko, Sv. Jurij ob Pesnici, Gornja Lendava, Beltinci, Križevci, Cankova, Fara pri Kočevju, Sodražica, Kranjska gora, Planina pri Rakeku, Kostanjevica in Središče ob Dravi. Volilci in volilke, ki spadajo pod ta zdravstvena okrožja, bodo volili pri glavnem volilnem odboru v Ljubljani. Od tega odbora bodo morali pismeno zahtevati, da jim pošlje po pošti kuverte in glasovnice.

Obratna volišča

bodo postavljena poleg krajevnih volišč v onih obratih in tovarnah, kjer je skupno zaposlenih nad 150 delavcev. Vendar se bodo obratna volišča postavila le na zahtevo obratnih zaupnikov ali pa na zahtevo organizacije, ki je registrirana pri Delavski zbornici.

Volilni imeniki

so sestavljeni po volilnih okrožjih in so od 5. do 14. septembra na ogled na občinskem uradu one občine, v kateri ima zdravnik zdravstvenega okrožja OUZD svoj sedež. Takoj se prepričajte, če ste vpisani!

Kdaj bodo volitve?

Volilci, ki glasujejo osebno, bodo volili na obratnih voliščih v soboto 7. oktobra, na rednih voliščih pa v nedeljo 8. oktobra med 9. in 17. uro. Tako smo vam v glavnem povedali vse, kar mora vedeti volilec ali volilka v Delavsko zbornico. Vsa potrebna podrobna pojasnila pa bomo še objavili v teh tednih, kolikor jih nas še loči od volitev. Zavedni volilci in volilke, sledite glasu svojega prepričanja in odločno manifestirajte svojo voljo za srečen obstanek in napredek v Jugoslaviji!

Za novo delavsko zbornico

Proglas Narodne strokovne zveze

Narodna strokovna zveza, v kateri so vključeni narodno zavedni in napredni delavci in nameščenci, obvešča svoje članstvo in vso nacionalno javnost, da so volitve v Delavsko zbornico razpisane in da se vrše dne 7. in 8. oktobra.

Volitve so svobodne in tajne. V tem dejstvu je izražena želja, dati delavcem in nameščencem priliko, da s svojimi glasovi prosto in svobodno izrazijo ne samo svojo sodbo o dosedanem delovanju Delavske zbornice in o njeni marksistični večini in da povedo svoje mnenje glede bodoče sestave vodstva Delavske zbornice, ampak da z volitvami izrazijo tudi svoje poglede na splošno socialno-politično zakonodajo v državi. Delavci in nameščenci so ponosni na to, da so oni v sedanjem času prvi, ki so poklicani, da dajo izraza svojim nacionalnim stremljenjem in pa težnji, da mora biti zastopstvo Delavske zbornice prežeto globokega narodnega in socialnega čuta, usposobljeno, da pri svojih dejanjih in nehanjih uveljavlja le ono, kar je v splošno narodovo korist in v skladu s koristmi zdravega in doslednega narodnega socializma. Koristi delavcev in nameščencev so hudo ogrožene in v tla teptane; mi pa vemo, da more biti zaščita delavskih in nameščenskih koristi le takrat uspešna, kadar je borba za te pravice istočasno tudi borba za pr-

vice revnega naroda in kadar je borba dosledna, vztrajna in energična.

Delavska zbornica je javna ustanova, ki je po zakonu poklicana, da štiti koristi delavcev in nameščencev. Delavska zbornica je zato dolžna, da daje smer naši socialni politiki, ona je pa tudi dolžna, da tej politiki daje dušo in srce, ona mora dati našemu socialnemu življenju živo kri, da krepko udarja po žilah vsega našega javnega življenja. To kri more dati zbornici samo studenec, zajet globoko v temeljih ljudstva samega. Marksistični socializem ni sposoben, da bi v smislu najsvetejših ljudskih in narodnih pravic podpiral žile našega gospodarskega in socialnega življenja.

Te sposobnosti pa tudi nimajo razne druge smeri v delavsko-nameščenskem strokovnem pokretu, ker narodnosti in socialnosti ne postavljajo na prvo točko svojih programov. Volitve v Delavsko zbornico so zahteva po aktivnejši, doslednejši in po čisti nacionalni socialni politiki, ki zahteva najodločnejšo zaščito vseh socialno šibkih slojev naroda pred zlorabami po domačem in tujem kapitalizmu in po domači in tuji nesocialni miselnosti. V svobodni slovanski državi si moramo postati enakovredni in enakopravni bratje. Kdor te slovanske morale ne osvaja, je nasprotnik nove slovanske, socialno pravičnejše bodočnosti. Novo zastopstvo Delavske zbornice mora nositi obeležje novega jugoslovanstva, ki mora biti nacionalno in socialno skrajno pravično. Delavska zbornica mora postati uvaževan in borbena socialno-politični parlament, ki z železno doslednostjo ruši vse, kar ni vdano narodu in državi, o kateri hočemo, da je dobra mati vsem.

Volitve v Delavsko zbornico so sicer v prvi vrsti stanovska stvar delavcev in nameščencev. Delavska zbornica pa je po zakonu pozvana, da vpliva na razvoj našega gospodarskega, socialnega in s tem tudi celotnega narodovega življenja. Zato imajo te volitve širši socialni značaj. Volitve morajo biti zrcalo gledanja delavcev in nameščencev na socialne probleme naroda in države, ki se morajo nedvomno reševati po čistih ljudskih in narodovih potrebah.

Delavci in nameščenci morajo v svoji borbi za novo Delavsko zbornico uživati najučinkovitejšo moralno pomoč in podporo vse naše narodne, novemu in zdravemu jugoslovanstvu vdane javnosti.

Zdravo! V boj za pravice dela in naroda!

V Ljubljani, 3. septembra 1933.

Narodna strokovna zveza.

Iz suženstva v svobodo

K proslavi 25letnice ptujskih dogodkov

Ta teden praznujemo 25letnico tako zvanih ptujskih dogodkov, ki so nekak mejnik v prodiranju nemštva na bivšem Slovenskem Štajerskem. Dolga desetletja se je šopiril vedno bolj nemški živel po naših slovenskih goricah, obilno podpiran po avstrijski vladi. Pa tudi ves nemški narod je zbiral za znano ponemčevalno društvo

Südmarko milijone, s katerimi so kupovali posestva, ki so prišla na boben zaradi slabih vinskih letin. Žal so se našli tudi rojeni Slovenci, ki so se za denar, za lepa službena mesta in za razne častne naslove udinjali nemštvu, ter so postali, kakor nekdanjši janičarji, hujši od samih Nemcev pri preganjanju in zatiranju ubogega sloven-

Ivan Albrecht:

Divje mladje

I.

Gromov Čiše je planil skozi črnkasto vežo v nizko sobo, skočil za peč in se drl, da se je baba Liza od groze križala.

«Čiše, ubogi moj otrok, kaj je spet?»

«Hvala Bogu,» si je mislil Čiše na peči, «za prvo silo sem že iz vode!» In je stokal in ihtel, kakor da se mora zdaj in zdaj ločiti s tega sveta:

«Stara mati, ojoj, stara mati, joj, umrl bom —»

Kakor se je premaknil, ga je res zbolelo. Po glavi mu je kovalo in brnelo in vsi udje so bili ob moč, pa še srce mu je zastajalo od groze, ko je pomislil malo nazaj, samo malo nazaj.

Stara mati je vzdihovaje stopila k peči na klop in začela tresti Čišeta za noge. Joj, v oblake bi bil skočil, tako ga je bolelo, a ona ga je začela preplašeno tresti za noge in ga milo klicati:

«Tak povej no, ubogo dete, povej stari materi, kaj se ti je pripetilo!»

Čiše je globoko potegnil sapo in zatulil:

«Korčeta sem videl, rajnega Korčeta —»

«Bog se usmili vernih duš v vicah! Čiše, kaj vendar govoriš? Večna luč naj mu sveti — pusti rajnega v miru!»

«Saj mu nič nočem, stara mati,» se je hipoma posvetilo Čišetu v glavi, «le on mi ne dá miru.»

«Kako, le kako moreš reči kaj takega!» se tresne kočarici Lizi zgubana brada. «Viš, Čiše, to

pride od tega, ker ne ubogaš svoje stare matere in se ves dan potepaš —»

«Oh, stara mati, saj se nisem potepal, res da se nisem,» hiti Čiše in je že skoraj tudi sam prepričan o tem. «Dopoldne sem pomagal Strojarijevim spravljati otavo, popoldne pa sem Nacetu smrečje sekal —»

«Kateremu Nacetu?» ga pozorno gleda stara mati in se ji kljub mraku zazdi, da je deček potolčen in krvav.

Čiše začuti babičin pogled, se obrne v zid in že nekoliko olajšano poihteva:

«Tistemu Kurnikovemu, ki pravi, da bo svet odrešil —»

«Oh, nesrečni otrok,» sklone starka roke, «kaj te je vendar zaneslo tjakaj? Sam Bog nas varuj, viš, zato, prav zato si videl Korčeta! Nace ti je naredil —»

Zdaj je Čišetu toliko odleglo, da je že celo sedel na peči. Krulilo mu je sicer tudi po želodcu, toda bolečine so bile še vedno silnejše od lakote, a hujše mimo vsega skrbi in strah. Zbog tega ni nič omenil, da bi rad kaj jedel, stara mati pa se je sama takoj skobacala raz klopi, čim je začutila, da si je njen ljubljenec kolikor toliko opomogel. Groza ji je nekam splahnula, pa je nažgala luč in odšla v kuhinjo po večerjo. Z zeljem in žganci se je Čiše toliko pokrepčal, da je povedal, kako je srečal Korčeta.

Ko je od Kurnika zavil po tistem bregu za gmajno na cesto, je šel meni nič tebi nič mimo Korčetovega vrta in se ni niti zmisлил na rajnega

gospodarja. Bilo je še svetlo. Kar naenkrat nekje zabučil. Mislil je, da je veter, pa se mu je čudno zdelo, kako da ne pade noben sad z drevja, in je pogledal po vrtu. Tedaj pa (joj, še zdaj se trese!) zagleda Korčeta, kako srši nad drevjem. Samo glava ga je bila in roke, vse ognjeno je drvelo s tako naglico naravnost proti njemu, da se ni utegnil niti prekrižati, pa ga je začelo neusmiljeno mikastiti in obdelavati. Tako ga je pestilo tisto grozno in s tako strahoto je bruhalo vanj, da ni mogel niti poklicati na pomoč. Sam Bog je dal, da so prišli mimo gospod.

«Gospod Janez?» se je zavzela starka.

Kakopak: gospod! Vsak dan gredo pod večer malo na sprehod. Prišli so mimo in prikazen je naenkrat popustila in izginila, Čiše pa v tek domov. Nitj toliko se ni bil zmisлил, da bi se bil gospodu župniku zahvalil za pomoč.

Komaj je zinil, mu je bilo precej žal, zakaj je bleknil o duhovnem gospodu, stara mati pa ga je sočutno ogledovala:

«Nač, verjemi, Čiše, to nikakor ni bil rajni Korče, Bog mu daj dobro! Škopnek se te je hotel polastiti, ker si se pajdašil s tistim Nacetom, in sam Bog je dal —»

Naenkrat se je z vzklikom prekinila:

«Sveta nebesa, otrok, kakšen pa si!»

Jela ga je sukati in z vseh strani osvetljevat in skoraj bi ji bila svetiljka padla iz rok. Čiše je bil razpraskan, potolčen in je vse viselo z njega.

«Pa ne,» je začela sumiti, «da bi se bil plazil po Korčetovem vrtu?»

skega življa. Nekaj kupljenih duš je izdajalo v slabi slovenščini v nemškem duhu. Pisani list «Štajerca», ki so mu po pravici rekli naši rodoljubi «giftna krot», ker je s svojim strupom odvrčal cele okolišče od materinega jezika in mnogo zasleplencev privedel tako daleč, da so se štel za Nemce, dasi največkrat niso niti znali nemškega jezika, in jim je bila beseda Slovenec psovka.

Protij temu raznarodovalnemu početju je delovala naša Ciril-Methodova družba, ki je s svojimi skromnimi sredstvi, ki so ji bili na razpolago, vedno preganjana od nemških oblastnikov, držala postojanke slovenstva na naši severni meji. Vsako leto je imela svoj občni zbor v kakšnem obmejnem mestu ali drugi važni borbeni postojanki, da tako pokaže našemu ogroženemu ljudstvu, da se res briga za njegov obstoj. Tako so tudi leta 1908. 13. septembra sklicali glavno skupščino CMD v Ptuj. Čim so doznali Nemci in njihovi zvesti prištaši nemškutarji za ta sklep, so sklenili prepričati glavno skupščino in s tem pokazati, da Ptuj ni slovensko mesto. Iz vse južne in srednje Štajerske so Nemci poklicali v Ptuj svoje bojevnike, katerim na čelu so bili graški pretepaški visokošolci. 12. septembra zvečer so začeli prihajati prvi slovenski gostje, ki niso prav nič vedeli o nemški nakani. Ko sta dospela z vlakom iz Ljubljane blagopokojni dr. Žerjav in dr. Fettich z nekaterimi tovariši, jih je zajela najeta drhal, ki jih je psovala in pretepała. Ko so se le prerili skozi nahujskano množico, za katero je imela policija gluha ušesa, in prišli do Narodnega doma, so napadli Nemci Narodni dom in razbili šipe s kamenjem in palicami. Pozno v noč so razbesnele množice divje razgrajale pred Narodnim domom.

Naslednji dan so čakali združeni Nemci in nemškutarji pri vsakem vlaku ter so kakor divjaki pretepaali nič hudega sluteče Cirilmetodarje. Zastonj so zahtevali odposlanci od okrajnega glavarja, da napravi red. Kljub vsemu temu pa se je vendar vršila za razbitimi okni ptujskega Narodnega doma glavna skupščina CMD, ki jo je spremljal ves čas krik in žvižganje z ulice. Če se je kdo prikazal pri oknu, se je vsula nanj takoj toča kamenja in gnilih jajc. Ko so se gosti drugi dan vračali domov, so oboroženi nemški tolovaji zasedli celo vlake in med vožnjo začeli pretepati Slovence.

Ti ptujski dogodki so izzvali silno razburjenje po vsej Sloveniji, saj so bili izraz neizprosnega, smrtnega sovraštva vsenemštva in domačega ja-

ničarstva proti lastnikom zemlje, po kateri je hlepela nemška nenasitnost. To sovraštvo je odprlo oči celo našim najpohlevnejšim ljudem in jih odvrnilo proč od Dunaja in Gradca, proti slovenskemu jugu.

V spomin na važnost teh dogodkov za preokret narodnega gibanja na Štajerskem se bodo vršile 8., 9. in 10. septembra t. l. v Ptuj velike proslave, pri katerih sodelujejo poleg CMD tudi sokolske župe dravske banovine ter župi Varaždin in Zagreb. Za to proslavo velja znatno znižana voznina na državnih železnicah, in sicer za Sokole telovadce brezplačna, za člane sokolskih društev četrtinska, za vse druge udeležence pa polovična vožnja. Proslava se bo vršila pod pokroviteljstvom ministrskega predsednika g. dr. Srškića in ministra g. dr. Kramerja ter bodo obsegale otvoritev zgodovinske sokolske proslave, razne sokolske nastope, 10. septembra pa glavno skupščino CMD v mestnem gledališču. Poleg spomina na zmago cirilmetodijanskega dela bo ptujska proslava tudi ogorčen protest proti vsakomur, ki bi hotel, da se vrnejo stari časi nazaj, kakor tudi mogočen dokaz, da se to ne bo zgodilo nikdar ni nikoli več.

Politični pregled

V Rimu sta podpisali Italija in Rusija pogodbo o prijateljstvu in nenapadanju.

Velesile so dovolile Avstriji ustanovitev pomožne vojske za vzdrževanje notranjega reda v državi.

Bivši francoski ministrski predsednik Herriot potuje po Rusiji. Francoski listi trdijo, da ima nalogo, skleniti med Rusijo in Francijo vojaško zvezo.

Kralj Zogu je sprejel vse italijanske zahteve in je tako postala Albanija nekaka italijanska kolonija.

DOPISI

SV. BOLFENK PRI SREDIŠČU OD DRAVI. (S m r t n a k o s a.) Dne 5. avgusta je umrla pri Sv. Bolfenku po štirimesečni bolezni ga. Matilda K m e t e c, roj. Goričan, žena orožniškega podnarednika Franca Kmetca. Pokojnica je dosegla komaj 26 let in že se je morala ločiti od svojih

dragih. Zapušča nepreskrbljeno hčerko Ivico, zalujočega soproga in starše. Naj bo pokojnici lahka zemlja!

GOSPODARSTVO

Tedenski tržni pregled

ZIVINA. Povpraševanje po živini je na vseh sejmihi zadovoljivo. Cene so ostale pri nas še vedno stare, v Zagrebu pa so se dvignile do 1-50 Din pri kilogramu.

VINO. Zaradi slabih upov na letošnji pridelok so zadnji teden trgovci živahno povpraševali po starem blagu in se cene vinu dvigajo.

HMELJ. Pretekli teden je postala kupčija mirnejša, deloma zaradi prevzema blaga, deloma pa zaradi nekkih težav v prometu z nemškim denarjem. Cene se dobro držijo med 80 in 90 Din, kakor pa vse kaže, bo kupčija kmalu spet oživela.

Sejmi

- 11. septembra: Loški potok, Jezero, St. Vid pri Stični, Trebeljevo, Puconci, Breg pri Ptuj;
- 12. septembra: Kamnik, Boštanj, Šmartno pri Liti, Črmošnjice, Loka pri Zuzmu;
- 13. septembra: Dobova;
- 14. septembra: Golobinjak, Petrovče, Vitanje, Brezovo, Žužemberk, Rogatec;
- 15. septembra: Zdole, Velike Poljane;
- 16. septembra: Mokronog, Sv. Lenart nad Laškim, Rakek.

Vrednost denarja

Na naših borzah smo dobili v devizah (k spodnjim tečajem naj se prišteje še premija 28.5 %):

- 1 nizozemski goldinar za 23.10 do 23.21 Din;
- 1 nemško marko za 13.65 do 13.75 Din;
- 1 ameriški dolar za 39.24 do 39.53 Din;
- 100 francoskih frankov za 225 do 226 Din;
- 100 češkoslovaških kron za 170 do 171 Din;
- 100 italijanskih lir za 301 do 303 Din.

Avstrijski šiling se je prodajal v zasebnem kliringu po 8.80 Din. Dolar se prodaja po 47 Din s premijo vred.

Vojna škoda se je trgovala po 243 do 246 Din, investicijsko posojilo pa po 49 do 53 Din.

Prodirno so ga gledale rjave oči, tako prodirno, da se mu je zapletal jezik, ko se je zmedeno branil:

«Nak, se nisem! Od Strojarijevih sem šel —»

«Ali nisi rekel, da od Kurnikovih?» je lovila stara mati.

«Seveda, od Kurnikovih, kakopak! Ko je bila otava v kraju, sem šel —»

«Pa si dejal, da si smrečje sekal —»

«Nerodni moj jezik», je zaščemelo Čišeta, da se mu je tresel glas, ko je potrdil:

«Seve, smrečje sem sekal, no — In se je zmračilo, pa sem šel.»

Kakor je izrekel, je čutil, da se mu je spet zateknilo, zato se je podvival:

«Sem šel — in grem — in grem — In že nič več ne vem, kako je bilo, ko me je tako zmi-kastilo, da se še zdaj tresem —»

Nato je zajokal in spet povedal, da bo umrl. Staro mater je jok ganil. Brž je bila tudi ona solzna in je le malo kakor sama zase pogrdnjala, pa je že prinesla steklenico in začela Čišetu mazati boleča mesta po obrazu in udih in čez in čez.

«Ubogi otrok,» je tožila, «še ubili te mi bodo in vse samo zavoljo tega, ker me nikoli ne poslušáš.»

Morda bi bila še kaj rekla, pa jo je dečko rajši prehitel in se kakor dete stisnil k njej:

«Oh, stara mati, nikamor več ne pojdem, nikoli nikamor! Noč in dan bom pri vas in bom samo vam pomagal.»

«Saj nič ne rečem,» se je raznežila starka, «lahko greš in delaš pri spodobnih ljudeh, le —»

«Vem, vem,» je kar sam nadaljeval Čiše, «Kurnikovega Naceta se bom ogibal kakor golazni! Če me še tako lepo prosi, mu ne pojdem blizu —»

«Viš, Čiše, tako ravnaj in boš storil meni, pomisli, in sam sebi dobro», je bila starka zadovoljna, nakar sta molila in priporočala Bogu žive in mrtve in prijatelje in sovražnike in toliko in toliko, da je v Čišetu že vse gomazelo od ne-strpnosti. Ob dobrodejnem vplivu hladilnega olja so mu bolečine precej pojenjale in tudi skrbi so se polegale. Stara mati mu je hotela na klopi za pečjo postlati bolj mehko kot sicer, a Čiše ji je prigovarjal, da ni treba in da je najhujše že minilo.

«Kar ležite, stara mati,» se je sladko muzal okrog nje, «saj vem, da ste tudi potrebni počitka!»

«Je le dober otrok,» je ugodno občutila starka, «čeprev je tako burkljast in poreden.»

Kakor vsak večer, je tudi zdaj čakala, da je legel, ga potlej še pokrižala ter mu voščila lahko noč in miren počitek, nakar je šele odšla v čumnato.

Čiše se je potuhnil kakor polh. Še dvakrat, trikrat ga je prišla starka pogledat, preden se je

toliko potolažila, da si je upala leč. Dečko je medtem skrbno vleknel na ušesa, dokler se je v čumnati le še količkaj zganilo, potlej pa je previdno odgrnil odejo in se splazil k oknu. V čumnati je bilo tudi zdaj vse mirno. Kakor bi trenil, je bil Čiše zunaj. Previdno je priprl okno za seboj, malo počakal in zaskovikal. Izpod stare jablane se mu je skovikanje odzvalo in Čiše je naglo odšel na vrt.

«Dolgo te ni bilo,» ga je sprejel Prudnov Lojz, ki se je bil že naveličal čakanja.

«Nisem mogel,» je šepetal Čiše, «res nisem mogel. Ne več, kakšna smoča me danes preganja!»

Počasi sta odšla po vrtu na poljsko pot in sta v zavetju visokih tepk zavila na cesto, vodečo skozi vas, dokler nista prišla do Korčetovega vrta.

Lojz se je potepal kakor Čiše. Čeprav Čiše ni nikoli poznal očeta (zasulo mu ga je bilo v Ameriki, še preden je mali zajokal na svet) in se je morala Gromova Zefa, njegova mati, v hribih kot dekla pehati za kruhom, ni bil Lojz nič na boljšem. Štefuc, njegov oče, se že kdo ve koliko let ni bil dotaknil nobenega dela. Vdal se je bil pijači in je prihajal domov samo toliko, da je nahrulil ženo in naklestil otroke, se za silo malo prespal in pobral, kar je kje našel okroglega pod streho, pa je spet šel in oprezoval po krčmah. Slinil se je okrog mešetarjev in potepuhov in se bratil z vsakim klatežem, kdor mu je le dal požirek vina ali žganja. Otrok je bilo pri Prudnovih

Kratke vesti

— **Razstava semenogojških postaj** na jesenskem velesejmu v Ljubljani. V naši državi imamo že mnogo zavodov, ki se bavijo s proizvodnjo novih vrst kulturnih rastlin. Na jesenskem velesejmu so razstavili svoje vrste nekateri teh zavodov, predvsem tisti, ki že prodajajo seme od proizvedenih vrst. Tu moremo videti oplemenjene vrste domače banovinske semenogojške postaje v Beltincih, dalje postaje kmetijske visoke šole v Zagrebu, postaje na državnem posestvu Belje, ki je največja v državi, postaje veleposestva Čoka in Zveze semenogojških postaj Poljoprivrednega društva v Osijeku, ki združuje sedem postaj iz okolice tega mesta. Kmetovalcem se nudi zanimiv pregled vseh oplemenjenih vrst, ki so se v naši državi proizvedle na podstavi dolgoletnega znanstvenega proučevanja. Morejo si nabaviti eno ali več vrst, da jih preizkusijo doma, saj vsakdo ve, da zahteva vsak kraj in vsako podnebje svojo vrsto in da le prikladna vrsta rodi donosne sadove ter obilno poplača trud in denar, ki sta vložena vanjo. Ta razstava je posvečena torej izbiri prave semenske vrste za naše prilike, in ker so vse vrste domačega izvora, je že s tem dano jamstvo, da se ne bo kaj slabega priporočalo. Izjerna pojasnila o vseh vrstah daje Kmetijska družba v Ljubljani, ki tudi sprejema naročila za semena.

DOMAČE NOVOSTI

- * **Nov član banovinskega sveta dravske banovine** za murskosoboški srez je postal g. Stefan Kūhar, posesinik in mlinar v Puconcih, namesto gospoda Franca Faflika, župnika v Kančevcih.
- * **Velik šohd JNS.** na prostem bo v nedeljo dne 17. septembra tega leta v Narapljah za občine Majšperk, Sv. Bolfenk v Halozah in Ptujsko goro. Na shodu po poročal narodni poslanec g. Lovro Petrovar. Shod se prične ob 9. uri dopoldne.
- * **Poziv Maistrovim borecem.** Dne 13. avgusta se je vršil v Mariboru ustanovni občni zbor «Zveze Maistrovih borecev». Odbor smatra za enkrat za svojo najvažnejšo nalogo, da izvrši organizacijo Maistrovih borecev ter jo po možnosti zaključi do konca leta. Zato poziva vse one, ki so pod poveljstvom generala Maistra služili kot vojaki, člani narodnih straž, železničarji, poštarji, finančni stražniki in drugi na izpostavljenih mestih ter

sodelovali pri zasedbi in obrambi naše severne meje, da se čimprej osebno ali pismeno zglasijo pri tajništvu zveze, odnosno pri poverjenikih, nakar se jim bodo poslane prijavnice, ki naj jih izpolnijo in zopet vrnejo.

* **Veliko delegatsko zborovanje** bo v nedeljo dne 10. septembra ob 10. uri dopoldne v Ptuj, v posvetovalnici mestnega magistrata. Poročal bo minister g. dr. Albert Kramer.

* **Savezna strelska družina v Železnikih** bo v nedeljo dne 10. t. m. slovesno otvorila svoje strelišče na Češnjici. Lastnik avtobusa g. Ješe je dovolil za vožnjo na progi Škofja Loka—Železniki in obratno 50 odstotkov popusta. Obiščite prireditve in podpirajte obmejno strelsko družino!

* **Polovična vožnja za kmetijski praznik na Bledu** je dovoljena. Udeleženci kupijo na odhodni postaji cel vozni listek, ki ga pa pri dohodu na postaji Lesce—Bled ali Bled—Jezero ne smejo oddati, marveč ga morajo obdržati, ker velja ta vozni listek v zvezi z legitimacijo, ki jo dobijo udeleženci na dan praznika na veselilnem prostoru v Zaki kot potrdilo, da so posetili prireditve, za brezplačen povratek domov. Polovična vožnja velja za čas od 7. do 12. septembra.

* **Tragična smrt otroka.** Preteklo soboto popoldne je v Sakušaku pri Ptuj padla v mlako štiriletna rejenka Francka Budijeva pri posestniku Martinu Bezjaku. Ker dekletca v kritičnem trenutku nikdo ni opazil, se je v globoki mlaki utopila. Mlaka je bila kalna in šele po daljšem iskanju so jo izvlekli mrtvo Francko na suho. Varuha se bosta morala zagovarjati radi nepazljivosti pred sodiščem.

* **Pri gašenju požara se je opek.** V hiši posestnika Antona Strajharja v Zaplanini pri Trojanskem je pretekli ponedeljek proti večeru nenadno nastal požar. V neosnaženem dimniku so se vnele saje in je ogenj kmalu prešel na streho, ki je bila krita s slamo. Domači so vsi preplašeni prvotno zbežali iz hiše, nato pa pričeli nemudno donašati vodo in gasiti. aNjbolj vneto je gasil gospodar sam, ki je polival vodo tudi po strehi, pri čemer pa so ga zajeli plameni, ki so ga hudo opekli po vsem životu. Njegove poškodbe so tako hude, da so ga morali prepeljati v bolnišnico v Ljubljani.

* **Roparski umor.** V petek, 25. avgusta je šel posestnik Peter Veselič v Vrhovcih, po domače Lovre, še pred zoro na semenj v Karlovac. Niti četrt ure od doma, tik za marindolsko šolo je bil zavratno napaden. Nekdo mu je z železno palico prebil lobanjo, da je ob sedmih zvečer umrl kljub

zdravniški pomoči. Izginil je tudi ves denar, ki ga je imel s seboj, skupno 501 Din. Ker je bil odudarca v nezavesti, ubogi Lovre ni mogel povedati, kdo ga je napadel. Dragatuški in priliški orožniki so mrzlično na delu, da izsledijo zločinca. Miroljubno prebivalstvo je ogorčeno nad zločinom in želi, da morilec prejme čim hujšo kazen.

* **Strahovita nesreča pri razstreljevanju skal.** Pri gradbi nove občinske ceste v Ragovi, se je pripetila te dni strahovita nesreča. Delavec Jože Fink, star 50 let in doma iz Broda, je bil zaposlen v neposredni bližini Škedljeve hiše pri razstreljevanju skal. V živo skalo sta bila navrtana dva naboja. Prvi se je takoj vžgal, dočim se je drugi potajil. Fink, ki se je hotel prepričati, kaj je temu vzrok, se je v svoji preveliki vneimi približal naboj, ki pa se je tisti hip vžgal in ga hudo ožgal in poškodoval.

* **Smrtne posledice nesreče.** Frančiška Iskra, žena uglednega posestnika in zidarskega mojstra v Kamniku, se je preteklo nedeljo popoldne sprehajala ob železniški progi blizu novootvorjenega postajališča na Duplici. Po nesrečnem naključju se je prepozno umaknila vlak, ki je pripeljal za njo. Lokomotiva jo je pahnila vstran. Iskra je pri padcu dobila tako hude poškodbe, da jim je pedleгла. Naj počiva v miru!

* **Tihotapljenje saharina.** Na Jernejev sejem prišlo v Novo mesto mnogo ljudi, med katerimi se je živahno sukala tudi neka 40letna Frančiška iz Gornjega Suhadola. Orožniki so kmalu postali nanjo pozorni. Kmalu so jo ljubeznjivo povabili s seboj na orožniško postajo, kjer so našli v njeni kožari 86 škatlic saharina. Francka pravi, da je kupila saharin od neke nepoznane, zale Ljubljankanke za nad 600 Din, ona sama pa je prodajala škatljico po 20 Din. Orožniki so mnenja, da so prijeli staro, zvito tihotapko, ki jo čaka precej ostra kazen.

* **Vlom v mlin.** Eno zadnjih noči je bilo vlomljeno v mlin Franceta Strgarja v Škocijanu, ki stoji precej na samem. Gospodar in gospodinja sta spala v hiši, ki je zvezana z mlinom, pomočnik pa je šel spat na kozolec. Tako so vlomilci lahko sneli vrata s tečajev in vse prebrskali. Odnesti pa so mogli le krog 20 kg masti, več kosov slanine in 15 kg prekajenega mesa. Osumljeni so nekateri domačini.

* **Kmetijski praznik na Bledu** naj na Mali Šmaren združi kmetско ljudstvo od blizu in daleč na velikem vsakoletnem taboru na Bledu.

kakor lesnik, pa so se klatili križem in se je ravnal vsak po svoje, kakor je vedel in znal.

Gromov Čiša in Prudnov Lojz sta bila hodila skupaj v šolo, pa se je Čišetu silno imenitno zdelo, ko je videl, da Lojz kadi in sploh počne, kar se mu zljubi. Tako sta se spoprijateljila in se jima je pridružil še Strojarijev Anže, ki je bil premožnega kmeta sin, plah in mehak in morda vprav zavoljo tega vedno željan nenavadnih dogodivščin. Sanjavega fantiča je žejalo po taki drzovitosti, ki je sam ni zmogel, a je slišal o njej govoriti v starih pripovedkah.

Ti trije so bili kakor eno in je bil razložek med njimi le ta, da se je Anže vselej pravočasno izmuznil, kadar je bilo treba okušati posledice kakšne nerodnosti.

Za nočjo so bili zmenjeni, da oberejo na Korčetovem vrtu maslenke. Čišetu so se zdele hruške tako slastne, da so se mu že ob sami misli nanje cedile sline in je kar mezdel na cesti:

«Ali Anžeta ne bo?»

«Počakaj,» je krotil Lojz, «saj sem tudi jaz tebe čakal!»

«Seve, mene! Kaj ti veš, kako se mi je godilo, odkar sva se v Brodeh ločila!»

In je začel praviti, kako je potem, ko sta bila popoldne nehala loviti rake v Brodeh, krenil naravnost proti domu. Spotoma so ga premotile Korčetove maslenke. Ker se je že mračilo in ni bilo nikjer videti žive duše, je skočil čez plot in komaj dobro splezal na drevo, ko se odnekod

priklati rokomavh, tisti Partež. Kakor bi ga bila zemlja bruhnila, je naenkrat obstal pod hruško! In Partež, čeprav samo hlapec, je zdaj pol gospodarja pri Korčetu! Čiša se je kot žolna tiščal na drevesu, niti dihati si ni prav upal, ali Partež ga je vzlic temu spazil in zbežal z drevesa! Potlej pa, ojoj! Skoraj bi mu bil dušo stresel iz telesa, tako je počel z njim. Da ni bilo gospoda Janeza mimo, bi ga bil zmastil. Tako ga je izpustil, ali njegove pesti čuti še zdaj!

Pri stari materi se je potlej komaj izlizal. To se je zdelo Lojzu najbolj imenitno, čim pa je Gromov omenil rajnega Korčeta, je Prudnovoga streslo in se je nehote ozrl po vrtu, kjer je mesečina skozi vejevje spletala pošastne sence. Čišeta je skrbelo, kaj bo, če se pojde mati zjutraj po maši zahvalit v župnišče za pomoč in če omeni Korčetovo prikazen, Lojz pa je bil čisto gluh za to in se je bolj in bolj pogosto oziral na vrt. Nazadnje je celo počepnil in se stisnil za plot.

«Kaj pa je?» je zaskrbelo Čišeta.

«Ali nisi slišal?»

Gromov napne ušesa in se stisne k Lojzu:

«Nekaj je hrsknilo —»

«Zakaj si omenil tisto?» se trese Lojz.

«Kaj?»

«Zastran rajnega —»

«Ali misliš, da res hodi nazaj?» zaskrbi Čišeta.

Prudnov skomigne z rameni. Na vrtu šušlja listje, tu, tam zamolklo pače sad na tla, po zraku včasih huščne in odnekod je slišati korake, počasne, v travi zaglušene korake.

«Če bi malo pokukal čez plot —» mu svetuje Prudnov.

«Daj ti, jaz si ne upam,» se križa Čiša.

«Samo malo —»

«Rajši zbeživa!»

«In če plane za nama?» se obotavlja Gromov.

Res, če bi planilo za njima, je pod milim Bogom ni več pomoči! Za plotom ju prikazen morda celo prezre — Če bi le srce tako izdajalsko ne tolklo! Kakor kladivo po nakovalu —

Oba sta že potna od strahu, a korak se je bliža in bliža in časi celo zahrešči suhljad.

«Če bi bil samo Partež,» hoče biti Čiša pogumen, a vzlic temu šklepeta z zobmi.

«Saj pravim, da poglej!» se stiska Lojz.

Gromov se spet prekriža in začne previdno lezti kvišku. Čisto počasi se dviga, tako počasi, da se mu tresejo noge, in obljublja v srcu materi in vsem blagim bitjem na zemlji in nad njo, da se ne dotakne nobene Korčetove maslenke in da sploh ne pojde nikdar več ponoči z doma, če zdajle odnese kosti še cele. Prudnov medtem ob plotu po vseh štirih leze proti vasi. Če že Čišeta zgrabi tisto strahotno, da bo vsaj on rešen!

(Dalje prihodnjic.)

* **Z motociklom v smrt.** 25letni Karel Anzele, sin tovarniškega delovodje z Javornika, je povabil sestrično Ivanko, da sta se minuli ponedeljek zvečer odpeljala na motociklu na izlet proti Kranjski gori. Komaj sta se pripeljala iz vasi v smeri proti Dovjemu, je Ivanka iz strahu, da bo Anzele zavozil v kup gramoza sredi ceste, nenadno skočila z motocikla in padla tako nesrečno, da je obležala z razbito lobanjo na tleh, dočim je Anzele, ki je izgubil zaradi odskoka Ivanke ravnotežje, odnesel le lažje poškodbe po životu. Poklicani zdravnik je nemudoma prispel z avtomobilom do ponesrečenke in poskusil vse, da bi jo spravil k zavesti in ji rešil življenje, a zaman. Nesrečna Ivanka je v hudih mukah še tisti večer podlegla silnim poškodbam, ne da bi se zavedla.

* **Strela uničuje domačije.** V gospodarsko poslopje posestnika Franca Marčiča v Račah je udarila nedavno strela in zanetila požar, ki je zajel v trenutku gospodarsko poslopje in ga upepelil do tal. Zgoreli so vsi pridelki, 17 vozov krme, šest vozov otave, 17 vozov slame in vse gospodarsko orodje. Živino so komaj rešili. Skoda znaša 180.000 Din, zavarovalnina pa samo 91.000 Din.

* **Plemenski petelini in kure.** Letošnje jesen bo banska uprava razdelila večje število plemenskih petelinov in kur rjave štajerske pasme. Naši rejci kur naj se prijavi pri pristojnih okrajnih kmetijskih referentih, kjer bodo dobili natančnejša pojasnila in obrazce za prošnje.

* **Razstava ovac in koz na jesenskem velesejmu** v Ljubljani bo zanimiva zlasti za rejce teh živali, ker bodo te živali ocenjene po strokovnjakih. Vsak rejec bo lahko primerjal vrline svojih živali z drugimi ter bo mogel točno razločevati boljše živali od slabših, kar je za vsakega rejca največjega pomena, če stremi v reji za izboljšanjem. Za obiskovalce velesejma pa bo razstava privlačna, ker mnogi mislijo, da je rod ovac in koz že izumrl. Vsak bo prišel na svoj račun, rejci in obiskovalci. Razstava bo od 5. do 11. t. m.

* **Huda nezgoda se je pripetila te dni** ptujskemu mestnemu blagajniku g. Vinču Rožmarinu, ki se je vozil z motornim kolesom iz Grajeve proti mestu. Po nesrečnem naključju je trčil skupaj z nekim avtomobilom, ki je privozil od nasprotni strani, in se hudo poškodoval. Avtomobilist ga je takoj prepeljal v ptujsko bolnišnico, kjer leži že več dni v popolni nezavesti.

* **Smrtna nesreča v premogokopu.** Industrijec Hasenbichel iz Konjic je lastnik majhnega rudnika v Stranica pri Konjicah, ki daje prav dober premog. V rudniku je bilo te dni zaposlenih več delavcev s podpiranjem rova z bruni. Nenadno se je utrgala debela plast kamenja in pokopala pod seboj rudarja Antona Lojčca z Bukove gore. Ponesrečenec je dobil hude poškodbe, ki jim je kmalu podlegel. Zapušča ženo in otroka.

* **Smrtna nesreča.** Pred dnevi smo poročali o hudi nesreči, ki se je pripetila v Češnjicah pri Moravčah. Franc Koželj, posestnik v Češnjicah pri Moravčah, se je vrnil pretekli četrtek z lova in obesil puško na steno. V sobo je prišel neopaženo Gvido Nanut, učenec III. razreda moravske šole. Fantek si je radovedno ogledoval puško. Ko je pa Koželj stopil v sobo, se je Nanut tako ustrašil, da je spustil puško z rok. Zaradi padca se je puška sprožila in naboj je zadel fanta v trebuh. Smrtno nevarno ranjenega so prepeljali nesrečnega Gvida v ljubljansko bolnišnico, kjer je podlegel hudim poškodbam.

* **Usoden padeč s kolesa.** Preteklo nedeljo se je peljal s kolesom 22letni poljski dninar Peter Oblak iz Senčurja proti Kranju. V hudem diru se je na cesti spotaknil s kolesom ob kamen in odletel s takšno silo z njega, da ga je vrglo več metrov daleč. Priletel je naravnost na glavo in si prebil teme. Prepeljali so ga v bolnišnico, kjer leži že od nedelje nezavesten. Njgovo stanje je brezupno.

* **Čudna nezgoda kolesarja.** Ko se je nedavno g. Jože Kamin, uslužbenec pri fotografu g. Erjavcu iz Trstenika peljal s kolesom v Krško, se mu je med vožnjo vnela obleka. Najprej je bil v ognju hrbtni del sukniča, za njim pa nenavadno

naglo tudi rokavi in hlačnice do kolen. K sreči je bil ob cesti potok, v katerega se je kolesar vrgel in se tako rešil hujših opeklin. Obleka, ki mu je pregorela že do kože, ni bila več za rabo, lažje opeklina pa je dobil po hrbtu in stegnih. Čudno nezgodo je povzročil najbrž tleči ogorek cigarete, ki ga je kolesarju kak voznik pri srečanju na cesti po naključju vrgel med obleko.

* **Smrt pod vlakom.** Iz Čakovca poročajo, da se je pripetila preteklo nedeljo zvečer na postaji Mala Subotica huda nesreča. Kretničar Jernej Perclik je bil namenjen po službi v Poljčane k svoji družini. Vračal se je z večernim vlakom, pa je utrujen zaspal in se zbudil šele blizu postaje Kraljevec-Prelog. Izstopil je in vstopil v vagon tovornega vlaka, ki je pravkar odhajal proti Čakovcu. Blizu Male Subotice je skočil iz vagona, pa je prišel pod kolesa, ki so mu šla čez prsni koš. Našli so ga vsega razmesarjenega na progih.

* **Tragedija mladega inženjerja.** Na Jeeenicah se je pripetila mlademu inženjerju Josipu Banelnu huda nezgoda. Pred dobrim tednom je nastopil službo v tovarni na Javorniku. Usodnega dne se je napotil zdoma z namenom, da pojde na Jesenice z električno lokomotivo. Nesreča je hotela, da je šel preko tira v trenutku, ko je privozila z Jesenic lokomotiva. Hotel je steči. Tedaj pa mu je noga zašla med kretnico. Voznik ni mogel stroja več ustaviti. Kolo lokomotive je zgrabilo nogo in mu jo odrezalo. Nesrečni inženjer leži v ljubljanski bolnišnici.

* **Žalosten primer podivjanosti.** V okolici Kostanjevice je preteklo nedeljo popivala v nekem vinotoču v Avguštinah večja družba kmečkih fantov iz Globočice in iz Osterca. Fantje so se v vinjenosti že v vinotoču prerekali, zunaj pa so se pozno ponoči spopadli. Med pretapače je zašel France Bratina iz Osterca, na katerega so navalili trije fantje s koli in noži. Ko se je zrušil na tla, mu je skušal pomagati prijatelj Jože Žulič, pa so tudi njega pobili na tla. France Bratina je podlegel hudim poškodbam že med prevozom v bolnišnico, Žulič pa leži hudo ranjen doma. Orožniki so izsledili tri podivjane rapadince ter jih odvedli v zapore.

* **Kravji tat pod ključem.** Orožniki so izsledili posestnika Martina Pečnika iz Zgornje Pristave, ki je lani odgnal iz hlevov posestnika Matije Korna in Tomaža Bezjaka v Lancovi vasi vsakemu po eno kravo v skupni vrednosti 2400 Din. Eno je prodal mesarju za 400, drugo pa za 1500 Din.

* **Z gumijastim čolnom iz Linza v Ptuj** sta prispela po Dravi dva sportnika. V Ptuju sta pristala pri Parku, kjer sta čolna zložila ter se vrnila po železnici v domovino.

IZ POPOTNIKOVE TORBE

SESTANKI SRESKIH ODBOROV JNS.

Sreski odbor JNS za kranjski srez je imel pretekli četrtek pod predsedstvom župana g. Pirca plenarno sejo, katere so se udeležili poleg odborov tudi skoraj vsi župani kranjskega in tržiškega sodnega okraja; navzočni pa so bili tudi mnogi župani iz Škofjeloškega okraja. Seji je prisostvoval generalni tajnik stranke minister g. doktor Kramer, ki je v obširnem poročilu razpravljal o tekočih političnih in gospodarskih vprašanjih ter zlasti o pripravi za bližnje občinske volitve. Poročilo gospoda ministra je bilo sprejeto s soglasnim odobravanjem. V zanimivi diskusiji so govorili še gg.: župan A. Hafner, narodni poslanec Lončar, šolska upravitelja Lapajne in Baltazar, F. Dolenc, župana Jezeršek in Križnar Vajsajzen, notar Šink, dr. Sajovic in drugi. Soglasno so bili sprejeti sklepi, potrebni, da se zagotovi enotno taktično postopanje stranke v vseh občinah. Izvoljen je bil poseben akcijski odbor za izvršitev storjenih zaključkov. V akcijski odbor so bili izvoljeni gg.: narodni poslanec Lončar, notar Šink, Lokar, Križnar, Sirc, Baltazar in A. Hafner.

Minuli petek je bila na Rakeku seja sreskega odbora JNS za logaški srez, katerega se je poleg domačega poslanca g. dr. Rapeta udeležil tudi mi-

nister g. dr. Kramer. Zastopane so bile vse organizacije, deloma so bili prisotni tudi gospodje župani. Sejo je vodil predsednik sreske organizacije g. dr. Pušenjak. Minister g. dr. Kramer je podal obširno politično in gospodarsko poročilo. V več kakor triurni plodni debati se je oglasilo mnogo govornikov, med njimi gg. Tavčar, Blažon, Škrbec, Lenarčič, Jerala, Naglič, ki so razpravljali o aktualnih krajevnih in splošnih vprašanjih. Gospodu ministru je bilo izrečeno soglasno priznanje in sprejeti so bili soglasni sklepi o enotni taktiki stranke o logaškem srezu za bližnje občinske volitve. Sreski odbor je zavzel tudi svoje stališče nasproti vprašanju komasacije občin.

RAZMAH JNS V SELSKI DOLINI.

Škofja Loka, avgusta.

V nedeljo 27. avgusta se je vršil po dopoldanski službi božji v obmejni Sorici nad Zelezniki javen shod in ustanovni občni zbor občinske organizacije JNS za občino Sorico. Javen shod, ki se je vršil na obširnem Pintarjevem dvorišču, je bil veličastna manifestacija velike vsedravnne misli, katero si je začrtala v svoj program JNS. Udeležilo se ga je najmanj 350 ljudi, ki so prišli od blizu in daleč, da slišijo poročilo tistih, ki se brez koristi in slave nepretrogoma trudijo, da preženijo strašno gospodarsko skrb, ki teži domala vse številne prebivalce selške doline. Shod je vodil predsednik sreskega pododbora JNS iz Škofje Loke g. Anton Hafner, župan starološki, ki je uvodoma pozdravil narodnega poslanca gospoda Lončarja, načelnika sreske izpostave g. Legata in vse navzočne. Zahvalil se je za številno udeležbo, saj so bili navzočni vsi župani posameznih občin v dolini s številnimi občani.

Poslanec g. Lončar je govoril o Jugoslovanski nacionalni stranki, nje nujni potrebi za narod in pozval vse navzočne, da se združijo v tej stranki k skupnemu delu v dobro sebi, narodu in državi. Le s skupnim delom bomo prišli preko vseh ovir do zboljšanja naših gospodarskih in političnih razmer. Dalje je v svojem enournem govoru obširno pojasnil celotni gospodarski in politični položaj s posebno pozornostjo na vsa pereča vprašanja, kakor zaščito našega kmeta, trgovca in obrtnika, denarni trg, hranilnice in posojilnice, zastoj trgovine, gospodarski svet, splošno krizo, komasacijo občin itd. Poudaril je veliko skrb in trud vlade kakor narodnega predstavnštva za ublažitev gospodarskega položaja, glede katerega smo v veliki meri odvisni od drugih držav. G. poslanec je bil za svoj temeljit govor nagradjen z burnim odobravanjem. Za g. poslancem sta govorila za občino Selce šolski upravitelj g. Mihelčič in g. Anton Grohar, župan iz Sorice, ki je pozval vse navzočne občane, da se vpišejo v stranko, da se bo tudi stranka zavzela za želje in potrebe občanov, ki imajo lastno dolžnost, stražiti državno mejo, ki vodi tik za vasjo. Za trg Zeleznike je govoril župan g. Karel Dolenc, ki je obširno razložil bedo in pomanjkanje delavstva, ki je gledé na zastoj lesne trgovine povsem brez dela in zaslужka. Z javnimi deli naj se čimprej začne, za zimo pa že sedaj razmišlja, kako preživeti številno delavstvo. Dotaknil se je tudi drugih vprašanj. G. Frelj je prečital in izročil g. poslancu spomenico občine Sorice, v kateri so navedene vse težnje in potrebe občanov.

G. poslanec Lončar je odgovoril posameznim govornikom in dal potrebna navodila. Pojasnil je, da je predvidenih za selško dolino iz bednostnega fonda 300.000 Din in bo delal na to, da pride ta denar čimprej na svoje mesto. Ker se bodo v kratkem vršile tudi v naši banovini občinske volitve, je pozval vse navzočne, da se teh volitev polnoštevilno udeležijo in oddajo svoje glasove kandidatom JNS ter tako podpro ono stranko, ki je izšla iz naroda in dela za narod. Starí časi plemenskih in verskih strank, ki so zavajale naš jugoslovanski narod proč od gospodarske in politične ureditve države, se ne bodo povrnili nikoli več. Nato je g. Anton Hafner s ponovno zahvalo vsem navzočnim za udeležbo, priprav-

ljalnemu odboru v Sorici pa za delo in trud zaključil lepo uspeli shod.

Po shodu se je vršil v prostorih g. Lovra Pintarja ustanovni občni zbor občinske organizacije JNS za občino Sorico. Vodil ga je ob številni udeležbi župan g. Anton Grohar s pripravljanim odborom. Po govoru notarja g. Šinka iz Škofje Loke, ki je utemeljil potrebo ustanovitve krajevnega občinskega odbora stranke in tolmačil pravila organizacije, se je po ugotovitvi, da so se vpisali 103 člani, soglasno izvolil odbor 16 članov. V tem odboru so zastopniki vseh vasi v občini z županom g. Groharjem na čelu. Poljanski dolini se je pridružila še Selška dolina, ki imata sedaj od Škofje Loke do Žirov in Sorice svoje krajevske organizacije JNS. Število članstva stranke je naraslo nad 3000, kar je za škofovski okraj dokaj veliko. B.

MORAVSKE NOVICE.

M o r a v č e, septembra.

Čeprav letos nismo imeli posebne vremeške negeode, se z letino ne moremo pohvaliti. Zitu je škodovalo pomladno deževje, da je poleglo, še preden je odcvetelo. Zato nismo pridelali zrnja, ampak slamo. Koruza je zaostala v rasti zaradi dolgotrajnega mraza in poletne suše, ki je požgala otavo in pokvarila jesenske pridelke. Posebno ajda slabo obeta. Fižolu je odpadlo cvetje; krompir se je ponekod popolnoma posušil. Tudi sadja ne bomo imeli. Kje naj dobimo denar za davke in druge potrebščine, ko ne bo kaj prodati!

Pri Sv. Trojici pri Moravčah je neka slabomna ženska iztaknila ključ od tabernaklja in vzela več blagoslovljenih sv. hostij. Nekaj jih je použila sama, druge pa je baje ponesla svoji teti, ki biva v umobolnici na Studencu. Za kazen je cerkveno oblastvo začasno odreklo ženici prejemanje sv. obhajila.

Gasilno društvo na Vrhpolju si je nabavilo letos ročno brizgalno, ki je bila prešnja nadeljo slovesno izročena svojemu namenu.

25LETNICA PRVEGA SOKOLSKEGA DOMA V JUGOSLAVIJI.

Z i r i, v začetku septembra.

Zadnje sredo je poteklo 25 let, kar je bil slovesno odprt sokolski dom v Žireh. Je to toliko zanimivejše, ker je bil to med sokolskimi domovi prvi v Jugoslaviji. In Žiri niso imele kmalu toliko obiskovalcev kakor na nad 30. avgusta 1908. Bilo jih je več tisoč iz vseh krajev Notranjske, Gorenjske, Ljubljane in od drugod. Od vseh strani so se strnile sokolske čete ta dan v Žireh. Prišlo je tudi zvezno starešinstvo s sedaj že pokojnim br. dr. Oražnom in zveznim praporom kakor tudi župni starosta br. E. Gangl. Z Dobračeve je šel sprevod pod slavoloki pred sokolski dom, kjer se je izvršila otvoritev s krasnima govorima bratov dr. Oražna in E. Gangla, ki sta poveljevala žirovsko zavednost in stavila žirovske Sokole za zgled zavednosti, dela in požrtvovalnosti. Domačin br. Ivan Kavčič je po zahvali poudaril, da je pravkar dograjen sokolski dom priča žirovske zavednosti, ker delo in požrtvovalnost sta ga dali, znoj pa pokropil in blagoslovil. Sprevod se je nato nadaljeval do Žirov in nazaj. Popoldne je bila telovadba in nato veselica v sokolskem domu in okrog njega. Sokol v Žireh je bil ustanovljen na pobudo idrijskega Sokola leta 1905. in je bil, če ne prvi, pa vendar eden prvih na deželi, ki ima velike zasluge za probujo ljudstva v Žirovsko-Poljanski dolini. Večina sedanjih njegovih ustanoviteljev in podpornikov je že umrla. — Drugi znameniti dogodek je žirovski Sokol doživel na Vidov dan leta 1914., ko je razvil svoj prapor. Tega dne je v Sarajevu počil tudi prvi strel za našo svobodo. In kakor je delal žirovski Sokol od vsega začetka, s tako vnemo dela še danes, bodisi pri telovadbi, bodisi pri prosveti. — Žirovskemu Sokolu najprisrčneje čestitamo, k njegovemu srebrnemu jubileju!

NJ. VEL. KRALJ IN KRALJICA V POLJANSKI DOLINI.

P o l j a n e, septembra.

Poljansko dolino sta včeraj popoldne počastila s svojim obiskom Nj. Vel. kralj in kraljica. Okrog 17. ure se je naglo razširila po Poljanah in bližnjih vaseh novica, da sta se na Visoko pripeljala dva elegantna avtomobila, v katerih je vladarska dvojica in njuno spremstvo. Pred dvorcem je visoka gosta sprejela gospa dvorna dama Franja Tavčarjeva, ki jima je po starem našem običaju postregla s kruhom in soljo ter jima obenem izročila ključe od doma. Po prisrčnem obojestranskem pozdravu sta si kralj in kraljica prav natančno ogledala dvorec. Zanimala sta se za vse podrobnosti, s posebno pažnjo pa sta razmotrivala v muzejski sobi predmete, ki spominjajo na pokojnega dr. Tavčarja. Tu sta se tudi vpisala v spominsko knjigo.

V spremstvu domačih sta se nato Nj. Vel. kralj in kraljica podala h grobnici dr. Ivana Tavčarja, kjer sta položila na grob dva krasna šopka. S tem sta najlepše počastila spomin našega velikega pisatelja.

Pod kostanji pred dvorcem je bilo kraljevskemu paru postreženo z majhnim prigrizkom. Po poldrugournem bivanju v tem prelestnem kraju sta se visoka gosta prisrčno poslovila, pred odhodom pa sta še sprejela za spomin na Visoko šopek domačega cvetja, ki ga je kraljici z ljubkim nagovorom izročil majhen Tavčarjev vnuček Ivan-Jork. Ponovno sta kralj in kraljica izročila svojo zadivljenost — in avtomobila sta odrdrala skozi Poljansko dolino nazaj proti Bledu. Ljudstva se je že nabralo mnogo in je navdušeno pozdravljalo vladarsko dvojico.

NOVICE IZ FLEGERICEVE PRLEKIJE.

S v. B o l f e n k p r i S r e d i š č u, septembra.

Po lanskem uspelem gospodarsko-prosvetnem dnevu, ki je ostal domačinom še v dobrem spominu, priredi bralno društvo «Lipa» s sodelovanjem «Društva kmečkih fantov in deklet» tudi letos 17. septembra podobno prireditev pod imenom «Prosvetni viničarski dan». Namen te proslave je, da v duhu počastimo delo, skrb in trpljenje naših viničarjev, onih mož in žen, ki nam zvesto čuvajo trto od spomladi do jeseni, hkratu pa tudi zato, da jim damo prilike in pogoje za duševni in gospodarsko-stažovski napredek. Dopoldne se bodo vršila poljudna strokovna predavanja, in sicer po rani in pozni maši v šoli. Med drugimi (živinozdravnik, kmetijski referent) nas tudi letos obišče g. inž. F. Lupša, ki bo tolmačil zanimive skioptične slike, kajti v njegovi popolni torbi je še vedno dovolj lepih spominov in doživljajev iz tujine in te nam bo na široko razgrnil pri svojem predavanju. To pot popoldne ne bo predavanj, pač pa se vrši po večernicah izbrani pevski koncert srediških sokolskih gostov pod vodstvom zborovodje g. J. Čuleka. Zapeli nam bodo večinoma nove narodne pesmi (moški in mešani zbor), ki v našem kraju še niso bile izvajane in za katere vlada veliko zanimanje. Odbor bo vstopno za pevski koncert globoko znižal, da omogoči dostop h koncertu vsem. Viničarji in vinogradniki, vam predvsem je namenjen ta praznik dne 17. tega meseca, enako vabljeni pa so k predavanjem in h koncertu tudi vsi drugi znanci in prijatelji ljudske vzgoje in prosvete! Prvo nedeljo v oktobru obiščejo naše gorice: Kog, Gomilo, Kajzar, Ilovščak I. dr. dve večji skupini ljubljanskih izletnikov, ki hočejo spoznati lepoto naših krajev in jesenske prelesti Slovenskih gor. Domačinom priporočamo, da jih povsod prijazno sprejmejo, kakor je že to naša stara prleška navada, da odnesejo čim lepše spomine iz teh krajev do novega svidenja pri nas. — V teh počitnicah je tudi naša šola po 40 letih bila deležna večjih popravil. S prezidavo pritličnega razreda smo dobili dve novi učilnici z novimi stropi in podi. Pouk bo sedaj znatno olajšan, zato pa tudi temeljitejši kakor v prejšnjih tesnih, starih prostorih. — H koncu še priporočamo na-

šim kmetovalcem, da dajo svoje odraslejšje sinove v naše kmetijske šole v Maribor, oziroma v Senti Jurij ob južni železnici, sicer bomo po naši krivdi lahko ostali v dravski banovini brez teh strokovnih zavodov. Podprite mladino, ki ima voljo do gospodarske izobrazbe, da vam bo domačija rastla in procvitala, ko se vrnejo fantje s tečajev in šol zopet na svojo rodno grudo.

POSLANEC PETOVAR V HALOZAH.

P t u j avgusta.

Iz Slovenskih goric je naš poslanec g. Lovro Petovar to pot pohitel v slikovite Haloze, kjer je imel v nedeljo 27. t. m. dva zelo lepo obiskana shoda. Ob hrvaški meji je obiskal prelepi kraj Zavrč, kjer je bil shod ob 7. zjutraj. Zbralo se je veliko število zvestih prijateljev, ki so z zanimanjem sledili izvajanjem svojega poslanca. Shod je vodil župan g. Murkovič, ki je pozdravil poslanca in zastopnika sreske organizacije JNS gospoda dr. Fermevca.

Poslanec Petovar je poročal o dosedanem delu vlade in Narodne skupščine. Razložil je navzočnim državnim proračun, predpise o direktnih in indirektnih davkih, zakon o zaščiti kmeta, trošarinski zakon, ki je v veliki meri v prid prav našim Haložanom. Naposled je še poročal o komasaciji občin in o državnem kongresu naše stranke v Beogradu. Za sresko organizacijo je poročal g. dr. Fermevc. Po poročilih se je razvila živahna debata, v kateri so zborovalci izrazili zlasti željo, da se iz podporne akcije predvsem nadaljujejo dela na cesti Turški vrh—Klenovnik, s čimer bi bila dana možnost zasluzka revnim in brezposelnim Haložanom.

Drugi shod, ki je bil po svoji udeležbi naravnost imponanten, je imel g. poslanec ob pol 11. pri Sv. Barbari v Halozah v gostilni g. Korenjaka. Zbrala se je tako velika množica, da sta bili obe veliki sobi mnogo pretesni in so morali zborovalci stati v veži in pri odprtih oknih. Gospod poslanec je v bistvu podal isto poročilo kakor v Zavrču. Shod je vodil župan g. Štumberger. Za sresko organizacijo je poročal g. dr. Fermevc, ki je zlasti poudaril potrebo, da se politične organizacije oklene tudi naša mladina, ki je številno obiskala tudi ta shod. Potrebno je tudi, da se vprav Haložani oklenejo svoje politične organizacije, ki jim bo šla v vsakem oziru na roko, zlasti pri ustanavljanju vinarskih in sadjarskih zadrug, ki si jih Haložani tako želijo. O tem je govoril na shodu tudi g. Janez Debeljak st.; poudarjal je, da se pojavljajo ob sezoni vedno razni vinski in sadni špekulanti, ki izrabljajo o cenah nepoučeno ljudstvo ter tako dosežejo, da dobivajo te produkte za vsako ceno.

Po poročilih se je razvila zelo zanimiva debata, v katero sta med drugimi posegla tudi oba brata Korenjaka. Gospod poslanec je podal na stavljena vprašanja potrebna pojasnila. Zborovalci so nato soglasno izrekli zahvalo in zaupnico gospodu narodnemu poslanecu Petovarju.

Ker trdijo naši nasprotniki, da je naša organizacija protiverska in da se vera ne spoštuje, naj še omenimo, da je gospod poslanec med shodom, ko je v bližnjem zvoniku zazvonilo poldan, shod prekinil in so prisotni zborovalci odmolili očenaš, nakar se je zborovanje, ki je trajalo nad dve uri, nadaljevalo.

NARODNI PRAZNIK MURSKEGA POLJA.

L j u t o m e r, 4. septembra.

Naša ponosna Prlekija je v nedeljo na veličasten način pokazala, da je v taboru napredne jugoslovenske misli. Kmečki praznik na Cvenu pri Ljutomeru se je izpremenil v veliko manifestacijo za državno in narodno edinstvo. Že na vse zgodaj so se odpravljali z doma kmetje iz vseh vasi Murskega polja, ljutomerskih gor in Prekmurja, ki so prihajali na okrašenih vozovih v Ljutomer, kamor je pripeljal jutrnji vlak iz Ljubljane, Celja, Maribora, Ptuja in od drugod vse polno odličnih gostov. Nekateri so pa prispeli že

v soboto. Ob devetih dopoldne je bil ljutomerski Glavni trg že ves poln ljudstva. Na iskrih muro-polski konjih so se postavljali fantje v narodnih nošah, za njimi pa so se vozili z zelenjem in cvetjem okrašeni kmetijski vozovi s pisanimi skupinami, predstavljajočimi vse panoge murapoljskega kmetijskega dela. Malo pred 9. uro sta se pripeljala iz Ivanjkovcev z avtomobilom minister g. Ivan Pucelj in ban g. dr. Drago Marušič v spremstvu narodnega poslanca g. Lovra Petovarja. Prireditve so se udeležili tudi senatorji gg. dr. Ploj, dr. Rajar in dr. Rožič, pomočnik notranjega ministra dr. Dragomir Lukič ter narodni poslanci gg. Zemljč, Petrov in Benko. Na Glavnem trgu je ministra in ostale goste pozdravil ljutomerski podžupan veterinar g. Škof. Nato je izpregovoril v imenu kmetijskih fantov Marko Slavič, v imenu kmetijskih deklet pa je goste oktila s cvetjem gdč. Elica Slavičeva, v imenu murskega sokolskega okrožja jih je pozdravil okrožni načelnik g. Stopar, v imenu cvenskega Sokola pa g. Mišel. Minister g. Ivan Pucelj se je zahvalil za pozdrave, naglašujoč pomen prvega kmetijskega praznika za ponosno Mursko polje.

Po sprejemu se je razvil iz Ljutomera preko Cvena na Moto veličasten sprevod, ki ga je sestavljalo nad 50 voz, mnogo konjenikov v narodnih nošah, kolesarjev in pešcev z godbo na čelu. Spredej se je peljal v štirivprežnem kmetiskem vozu minister g. Ivan Pucelj. Vse hiše ob cesti so bile okrašene z državnimi zastavami, zelenjem in cvetjem.

Na Moti, kjer je bila glavna prireditelja, je pozdravil goste cvenski župan g. Andrej Roškar. Odgovoril mu je ban g. dr. Marušič. Slavnosti se je udeležilo tudi deset češkoslovaških vno-gradnikov, ki so preko Avstrije in Gornje Rad-gone prispeli na ekskurzijo v vinorodne ljuto-merske gorice pod vodstvom državnega vinskega inspektorja Bohuslava Jermara iz Bratislave.

Sledila je slavnostna seja Zadruga za rejo žrebet, ki jo je otvoril župan g. Roškar. Pozdravil je vse navzočne in podal besedo predsedniku zadruga g. Alojziju Slaviču, ki je omenil, da se mora ob proslavi 25letnice zadruga, ki jo danes praznujemo, spomniti najprej že preminulih ustanoviteljev, zlasti barona Rosmanitha in nepozabnega Joška Rajha, kateremu so hvaležni konje-rejci položili jutraj po maši venec na grob. Spomin obeh so počastili navzočni s klicem «Slava!» Nato je predsednik Slavič govoril o delu in pomenu zadruga ter se spomnil Nj. Vel. kralja, kateremu so vsi zaklicali trikrat: «Živio», godba pa je zaigrala državno himno. V imenu konje-rejske zadruga za dravsko banovino je pozdravil udeležence slavnosti združni predsednik narodni poslanec g. Lovro Petovar, ki je predvsem naglašal, da je zadruga delala 25 let vedno z največjim uspehom in da je srečno prebrodila vse stiske. Minister g. Ivan Pucelj je omenjal vlogo združništva med kmeti. Vsem govornikom se je zahvalil predsednik g. Slavič z željo, da bi ostali vsi še nadalje zvesti skupnemu delu, kakor so bili doslej.

Po zborovanju je bilo v znani narodni gostilni Katice Rajhove skupno kosilo, pri katerem je napil navzočnim član banovinskega sveta g. Skuhala. Posebej je pozdravil brate Čehoslovake, s katerimi nas vežejo vezi na življenje in smrt. Vrsto zdravic je nato zaključil narodni poslanec g. Zemljč.

Konjske dirke, ki so se pričele ob 14. na dirka-lišču na Moti, je otvoril kot pokrovitelj senator g. dr. Ploj s pozdravnim nagovorom. Po prvih dveh dirkah se je zgrnila ogromna množica ljudstva, najmanj 8000 ljudi, okrog glavne tribune. Po uvodnih besedah senatorja g. dr. Ploja je povzel besedo minister g. Ivan Pucelj. Opisal je najprej razmere pred 6. januarjem 1929., ko nas je bratomorno klanje onesposabljalo za vsako pozitivno delo ter je celo spravilo v veliko nevarnost obstoj našega naroda in naše države. Takrat je vladala pri nas demagogija strank. Naš vladar pa je posegel s svojo roko v tok dogodkov in nam pokazal edino zdravo pot, ki nam je

dala moč, da ne omagamo pod bremenih hude gospodarske krize. Kaj bi bilo, ako ne bi prišlo do tega akta! Lahkomiselnih poizkusov nikakor ne smemo delati. Tak poizkus je bila predvsem inflacija. Minister je nato govoril o bližnjih občinskih volitvah ter pozval vse, naj se združijo in zavedó svoje dolžnosti, da je treba postaviti našim občinam na čelo same sposobne ljudi. Za njim je govoril ban g. dr. Drago Marušič o pomenu kmetijskega praznika, poslanec g. Lovro Petovar pa o plodnem delu za občinske volitve. V imenu kmetijskih fantov in deklet je govoril g. Vlado Kreft od Sv. Jurija ob Ščavnici, potem pa je senator g. dr. Ploj zaključil zborovanje. Nato so se nadaljevale in zaključile dirke, kmalu po 18. pa so se gostje odpeljali na kolodvor v Ljuto-mer, odkoder so se spet razšli na vse kraje. Vtisk, ki ga je napravila ta veličastna manifestacija na naše Pomurje, bo ostal nepozaben.

PREKMURSKI GLASNIK

Otroci tihotapijo. Zabranjone prenašanje blaga pač noče ponehati ob naših mejah. Ne bomo naštevajli številnih žrtev, ki so plačale z življenjem svojo lahkomišelnost. Dejstvo je le, da se še vedno najdejo ljudje, ki so slepi za vsa svarila. Posebno številni so primeri tihotapljenja živine, a le redko kateremu se posreči, da jo spravi preko meje. Največkrat ujamejo čuječi graničarji živinče, dočim gospodar odnese pete v noč. Stevilne so licitacije živine pri naših carinarnicah. V zadnjem času pa ob mejah tihotapijo otroci. Starši pošiljajo otroke v sosedno državo, predvsem v Avstrijo, po različne predmete, predvsem po petroleje in vžigalice. Roditelji pač računajo s tem, da na otroka nihče ne bo streljal, če bo bežal, a ga kot mladoletnega tudi ne more zadeti kazen. Otrok je seveda pri tem nedolžen, saj dela po navodilih staršev. Oblastva naj prav te, ki v svoji zaslepljenosti otroka pahnejo že v zgodnji mladosti na pot zločinstva, najstrožje kaznujejo. Če se tu ne bo poseglo z energično roko vmes, bo zrasla generacija tihotapecev, ki bo imela najboljšo šolo za seboj in bo delala oblastvom še mnogo neprilik.

Razne nesreče. Zena malega posestnika Roza Drvaričeva iz Sela, se je pri delu na polju nekoliko ranila v nogo. Za neznan rano pa se ni zmenila, šele ko ji je začela noga otekati, je poiskala zdravnika. Bila pa je vsaka pomoč zaman. Čez nekaj dni je podlegla zastrupljenju krvi. — V Pucenjih se je te dni zastrupila z octovo kislino Kolomana Škrilčeva, žena mehanika. Zdravnik ji je izpral želodec in ji dal primerno protisredstvo, toda količina zavžite kisline je bila prevelika. Škrilčeva se bori s smrtjo. Vzrok poskušene samomora je bila baje bolezen in pa izgubljena tožba. — Nenavadno smolo je imel posestnik Jože Horvat iz Gerline. Eno zadnjih nedelj dopoldne se je oglašil pri njem trgovec s sadjem, ki mu je ponudil za vse sadje v sadovnjaku 35.000 Din. Horvat pa s tem zneskom ni bil zadovoljen in tako kupčija ni bila sklenjena. Popoldne pa je nastala silna nevihta z debelo točo, ki je sadovnjak popolnoma uničila. Tako je posestnik ostal brez denarja in brez sadja.

NAŠI NA TUJEM

SMRT KOSI MED SLOVENCI V AMERIKI.

V Pueblu v državi Colorado, je podlegel poškodbam, ki jih je dobil pri hudi avtomobilski nesreči, 36letni Josip Šiškar. Pokojnik je bil doma iz Gradišča pri Turjaku, bival pa je v Denveru. Zapustil je ženo in sina, v stari domovini pa žaluje za njim mati. — Pri vožnji z avtomobilom se je v Barbertonu v državi Ohio, smrtno ponesrečil 19letni Janez Gorenc. Njegov avto se je zaletel v drug avto in se popolnoma razbil. Za fantom žalujejo starši in tri sestre. — V Chi-

cagu sta hotela 20letni Franc Trakovič in njegov tovariš Franc Skvarski čez železniško progo v hipu, ko je privozil osebni vlak. Temu sta se sicer izognila, nesreča pa je hotela, da je z nasprotni strani privozil drug vlak, ki ga nista videla. Trakovič je bil ubit na mestu, Skvarskega so pa hudo ranjenega prepeljali v bolnišnico. — Strašna smrt je doletela v Rentonu v državi Washington Andreja Postiška. Nesel je 50 funtov dinamita, pa se je spotaknil in padel. Dinamit se je vžgal in nesrečneža raztrgal na drobne kosce. — V Johnstownu sta 15letna Herman Pečjak in Stevo Bajič streljala z možnarjem. Med streljanjem pa se je možnar razletel in ju strahovito razmesaril. Oba so morali prepeljati v bolnišnico, kjer se borita s smrtjo. — V istem kraju je bil v rudniku ubit tudi Josip Volk. — V Blue Jacket v državi Michigan, se je smrtno ponesrečil 24 letni Peter Panijan. Kopal je na farmi vodnjak, pa se je utrgala plašt zemlje in ga živega zasula. Ko so ga čez dve uri odkopali, je bil že mrtev. Pokojnik se je rodil v Ameriki, zapušča starše, več bratov in sester. — V Los Angelesu je umrla Marija Parkljeva, rojena Trobec. Pokojnica je bila doma iz Poljanske doline, zapustila je moža in dva otroka. — V Lorainu v državi Ohio, je v starosti 73 let umrla Katarina Mucova, doma iz vasi Vranoviče v Beli krajini. Zapustila je več otrok, v Vranovičah pa sina. — V Forest Cityu je umrla Zofija Bocinelova, stara 74 let. Zapustila je sedem otrok, ki so pa vsi preskrbljeni. — V kraju Adamson v državi Oklahoma je umrla Marija Cirarjeva, stara 52 let, doma iz Spodnjega Loga pri Litiji. Zapustila je moža, tri sinove in tri hčerke, v stari domovini pa žaluje za njo mati. — V Greaneyu v državi Minnesota, je umrla Neža Novakova, ki je zapustila moža in šest sinov. — Kap je zadela v istem kraju Franca Globočnika. Kosil je travo, pa se je nenadno zgrudil in umrl. Zapustil je ženo. — Posledicam operacije je v kraju Library podlegel 45letni Martin Home, doma iz Stare Oselice nad Škofjo Loko. Zapustil je ženo. — V North Chicagu je po večletni bolezni umrla Ivanka Novakova, rojena Šuštaršič. Doma je bila z Brezovice pri Borovnici. — V Pueblu v državi Colorado, je umrla Marija Okičičeva, stara 63 let, doma iz Podboršta na Dolenjskem. Zapustila je moža, tri sinove in hčerko. — V Denveru so pokopali 70letnega Matijo Cemaso, doma iz vasi Podklanec, občina Vinica v Beli Krajini. V Denveru je bival 33 let, zapustil je sina in hčerko.

ŽENSKI VESTNIK

La kuhinjo

Ocvrte breskve. Zmešaj testo približno tako gosto kakor za palačinke. Vzemi četrt litra mleka, dve jajci, nekoliko soli in moka. Breskve olup, razpolovi in pomoči vsako polovico posebej v testo, nato pa jih na masti ocvri. Mast deni v večjo kozo, da breskve hitro ocvreš, ker so sočne in bi se potem ocvrto testo zmečkalo. Ocvrte breskve posuj s sladkorjem in daj na mizo.

Sadna krema. Vzemi pol kile sadja, bodisi breskev, malin, marelic ali češpelj. Oprano sadje deni v skledo, polij po njem četrt litra belega vina in ga pusti tako v vinu šest ur, nakar vse skupaj pretlači skozi sito. Šest rumenjakov in 15 dek sladkorja v loncu dobro zmešaj, dodaj pretlačeno sadje, lonec postavi v krop in mešaj dalje, da se zgosti, a zavreti ne sme. Ko je krema dovolj gosta, postavi lonec na mizo in mešaj dalje, da se shladi. K hladni kremi primešaj še želatino, ki jo poprej raztopi v vodi (pet listov želatine), in osminko litra stolčene sladke smetane. Do uporabe postavi na led ali v mrzlo shrambo ali pa v mrzlo vodo. Nato kremo napolni v čaše in daj na mizo.

Piščanec v paradiznikovi omaki. Očiščenega piščanca razreži na štiri kose in ga na masti hitro opeci, da nekoliko porumeni. Potem ga daj na krožnik, na mast pa deni debelo, na drobno zre-

zamo žebulo. Ko ta nekoliko porumeni, dolij osminko litra belega vina, nekoliko osoli in pridani tri zrezane paradižnike in opečenega piščanca ter pokrito duši do mehkega. Ko je piščanec mehak, ga deni na krožnik, sok pa pretlači skozi sito. Medtem pripravi v kozici svetlo prežganje, ga zalij z nekoliko juhe ali vode, dodaj pretlačeni sok, premešaj (po potrebi še nekoliko zalij, sok pa naj bo bolj gostljat) in pusti, da še nekoliko povre; potem daj piščanca v toplo skledo, ga polij s sokom in daj z dušenim rižem ali z makaroni na mizo.

Praktični nasveti

Kako si sami napravimo muholovke. Najprej si napravimo mešanico iz 40 delov mizarskega kleja (lima), 30 delov lanenega olja in 10 delov medu. To vse skupaj dobro zmešamo in prekuhamo. Potem si odrežemo iz navadnega belega papirja ali še bolj pergamenta trakove, katere namažemo s to zmesjo in obesimo pod strop. Spodnji del moramo obležiti, da visi ravno in se ne krči.

Mravlje preženemo z lesene verande ali balkona na ta način, da namažemo vse lesene dele s terpentinovim oljem, potem potresemo v pasovih žvepla, prst v cvetličnih loncih in zabojih pa zalijemo s tobačnim izvlečkom. Da jim pa preprečimo dohod v stanovanje, namažemo pred vratii tla s katranom, prav tako tudi zunanje robove vrat.

Proti špranjam v podu. Špranjast in luknjičast pod zamažemo s temle kitom: V vodi razmočimo nekaj mavca, ga potem zmešamo z mizarskim klejem (limom) in dobro pregnetemo, dodamo še navadne barve v barvi poda in nekoliko žgane magnezije. S to zmesjo zamažemo vse špranje in luknje v podu. Večje razpoke in luknje pa nadomestimo z lesenimi vložki.

Jajca za zimo. Ako si hočemo za zimo shraniti večje množine jajc, je zdaj v septembru in oktobru za to najboljši čas, ker se ta jajca nadej držijo. Jajca shranjujemo na razne načine. Lahko jih shranimo v apneni vodi ali konzerviramo z različnimi preparati, ki se dobijo v špicerijskih trgovinah; vlagamo jih lahko tudi v otrobe ali mekine in podobno. Lahko jih pa shranimo tudi tako, da enostavno zavijemo vsako jajce v časopisni papir in drugo poleg drugega zložimo v škatle iz lepenke ali lesene zabojčke in shranimo v hladno shrambo ali klet. Na vsak zabojček zabeležimo približni datum, t. j. starost jajc, in jih potem porabljamo najprej starejše. Tako shranjena jajca nimajo nikakega neprijetnega duha, kakor se ga jajca rada navzamejo od različnih drugih načinov shranjevanja.

Razne volnene obleke in jopice operemo naj- lepše v milnici, pripravljene iz kalijevega mila v mlačni vodi. Potem obleke izperemo v mlačni vodi. Zadnji vodi, ki se ne skali več od milnice, pa dodamo nekoliko kapljic navadnega črnila (tinte), dobro zmešamo in v nji izperemo volne- ne stvari. Nato obleke iztisnemo, ne ožmemo, ter jih položimo na čiste krpe sušiti. Ko je napol suho, z rokami uravnamo in poravnamo v prvotno obli- ko, nato pa pustimo, da se popolnoma posuše. Volnenih stvari ni priporočljivo obežati na vrvi ali palice, oziroma droge.

ZDRAVSTVO

Najvažnejše o raku

(Nadaljevanje.)

Rak dojke.

V ženski dojki nastane rak največkrat kar sam od sebe, ne da bi bila prej tam kakšna rana ali kakšno vnetje. Nekje v tkivu mlečne žleze nastane nekaj trdega kot lešnik ali oreh. Ta no- votvorba ne povzroča prav nobenih bolečin sama po sebi, le če nanjo močno pritismo, ali se udarimo, čutimo malo bolečino. Če hočemo

omejiti to otrdelo mesto, vidimo, da nam to ne uspe, ker nima ostrih meja. Rak rase, ko je že blizu površine, postane koža nad njim rdečkasta in se ne dá več pomikati nad oteklino. Rak tudi zraste v trdo podlogo dojke — v mišičje in kost. Površina dojke postane neravna, ker je na obo- lelem mestu dvignjena. Dojka se poveča. Kmalu pa rakova masa predre kožo in tedaj začne raz- padanje rakaste tvorbe. Bezgavke v pazduhi so otekle, pritiskajo na žile in živce, kar povzroča oteklino roke in silne bolečine.

Včasih je pa slika drugačna. V začetku ni otip- ljivo nikako trdo mesto, pač pa dojka v celoti postaja manjša in trša, nekatera mesta pa so še posebno udrti; ta oblika raka rase počasneje.

Kadar nastane rak na večjih izvodilih mlečne žleze, tedaj vidimo, da se izloča iz prsne bra- davice neka vodeno krvava tekočina, tako da je bradavica vedno vlažna. Pozneje pa je pri tej obliki raka bradavica navadno globoko udrti.

Rak nastane lahko tudi na sami bradavici, v začetku se vidi obolenje kot nekaj izpuščaj, ki je navadno vlažen; zato je velike važnosti, da se pri vseh takih pojavih takoj vpraša zdravnika za sveto.

Včasih se šir rak ploskoma po koži okoli prs- nega koša, da ga potem obdaja kakor nekaj oklep.

Rak dojke je posebno opasen zato, ker jako zgodaj prodre v žile in se po njih razširi naprej po telesu kakor tudi zato, ker lahko raste nav- znotraj v prsno votlino.

Bodite torej pozorni, vsako trdo mesto v dojki, vsak izpuščaj in vsak izcedek je jako sum- ljiv. Ne čakajte, da vam razpade vsa dojka.

Rak na ustnici.

Te vrste rak je češči pri moških, posebno pri kadilcih, kjer stalni pritisk pipe in kemični vpliv nikotina oškodujeta sluznico. Na ustnici se po- javi rak navadno kot trdo mesto, pokrito z bel- kasto krasto. Ta krasta se širi, oteklina pod njo raste in pozneje začne razpadati. Žleze pod brado otečejo.

Rak na jeziku.

Tudi rak na jeziku je mnogo češči pri moških kakor pri ženskah. To si razlagamo lahko tako, ker pač moški več kadijo, pijejo pa tudi na zo- bovine ne polagajo toliko važnosti. Rak na jeziku utegne nastati iz čira, ki ga povzroči škrbina gnilega zoba, lahko pa tudi na mestu sifilitičnih in drugih čirov.

Najčešče pa nastane rak na jeziku iz belkastih zadebeljenih mest, kar je posebno pri kadilcih kaj pogosto. Ta mesta postanejo pozneje trda in iz njih se kaj lahko razvije rak. Večkrat nastane rak tudi, ne da bi vedeli za vzrok. Na enak na- čin, kakor na jeziku, nastane rak tudi na dnu ustne votline in na sluznici lica.

Težje pozna- mo raka v gorenji čeljusti, kjer začetkov ne vi- dimo, spoznamo ga navadno šele tedaj, ko bolnik dobi krvavkast izcedek iz nosa. Bolna stran na- teče. Bolnika navadno strašno bole zobje gorenje čeljusti. (Dalje prihodnjik.)

ZANIMIVOSTI

× **Mesecevi žarki kvarijo barvo.** Lunina svet- loba učinkuje in vpliva na tkanine, na naravno in umetno svilo, na volno in podobno. Barvane tkanine dobe takoj lice tkanin, ki so izgubile barvo. Solnce jim niti zdaleč tako ne škoduje. Naši kmetje vedo, da mesečina v eni noči po- zeleni krompirjeve gomolje, če jih obsije, zato krompir škrbno pokrivajo v mesečnih nočeh. Ugotovili so, da luna pospešuje razvoj nekaterih gob. Neprimerno več gob zraste od 8. do 15. ure dneva v luninih mesecih kakor v ostalih dnevih meseca. Zvezdoslovci so nadalje prišli do za- nimivega zaključka, da se žita mnogo bolj raz- vijajo, če so bila vsejana v času prvega krajca. Raziskavanje je tudi ugotovilo, da je razvoj raz- nih ličink popolnoma zaostal v času polne lune,

medtem ko se je pravilno razvijal v temnih nočeh in ga je navadna solnčna svetloba samo nekoliko zavirala. Verjetno je, da ima lunina svetloba po- seben vpliv tudi na človeško telo; v tem pogledu pa o tem samo še domnevajo, manjka namreč še znanstveno dognanje.

× **Turški princ pred sodiščem.** Okrajno so- dišče v Budimpešti obravnava tožbo žene tur- škega princa Abdula Kadira, rojene turške vojvo- dinje Meziette Meziidove, ki svojega moža dolži, da ji streže po življenju. Zato prosi sodišče, naj njen zakon razveljavi in prisili njenega moža k plačevanju alimentov v znesku 1500 pengö meseč- no. Abdul Kadir je sin zadnjega turškega sultana in njegovi dohodki znašajo samo 3000 pengö na mesec. Žena pravi v tožbi, da je živela s toženim možem v Budimpešti v skupnem gospodinjstvu do leta 1924., toda njeno življenje je bilo pravi pekel, ker jo je mož neprestano mučil in žalil, često ji je pa tudi grozil, da jo ubije in razreže njeno truplo. Nedavno je prinesel domov celo vitriol, češ, da jo polije z njim. Vse to je po- čenjal z namenom iznebiti se je, da bi mogel živeti z drugo. Resničnost njenih izpovedb so po- trdile tudi njene priče, ki so označile toženega turškega princa za sirovega, zlobnega in vroče- krvnega človeka, ki nima nobenega povoda za ljubosumnost in preganjanje svoje žene. Pravni zastopnik toženega princa pa vztraja na tem, da madžarsko sodišče ni kompetentno obravnavati spor turških zakoncev, ker med Turčijo in Ma- džarsko ni pogodbe, ki bi dajala madžarskemu sodišču pravico, obsoditi Turka na plačevanje alimentov ženi. Turški princ že zato ne more biti obsojen, ker mu vera dovoljuje imeti več žen in ker se njegovi dohodki v korist žene ne smejo zmanjšati. Žena, ki svojega moža ne spoštuje, temveč ga celo obrekuje, pa ne zasluži alimentov. Sodišče je ugodilo zahtevi toženčevega zagovornika, da se zaslišijo še nekatera priče, in je ob- ravnavo preložilo.

× **Zaklad, vžit v starem sukniču.** Pred nedav- nim časom so prijeli na berlinskih ulicah starega človeka, ki je bil stražniku sumljiv. Na največje začudenje je našla policija pri telesni preiskavi v njegovem sukniču vžit zavitek desetdolarskih bankovcev v skupni vrednosti 10.000 funtov šter- lingov, to je skoro dva milijona dinarjev. Človek, čigar potni list je bil popolnoma v redu in ki je bil zato takoj izpuščen, je pripovedoval, da se je po 46letni odsotnosti povrnil iz Amerike v do- movino, kjer je hotel v miru preživeti svoje stare dni. Nikoli v življenju ni zaupal zaslužnega de- narja kaki banki, temveč vedno je nosil zaslužek s seboj, vžit v sukniču, ki ga je imel na sebi, ko so ga prijeli. Le težko se je posrečilo policiji pregovoriti ga, da je čedno imovino vložil v neko banko.

× **Natakar v ženski obleki — vohun.** Iz Mar- seillea na Francoskem poročajo o zanimivi vohun- ski zgodbi. V malem pristanišču Cassisu so pri- jeli lepo natakario, ki so jo gostje klicali za Suzano. Ko so jo na policiji preiskali, so ugotovili, da je moški. Suzana je na policiji izpovedala, da je dijak Schwindelhammer. Podjetni dijak je izjavil, da je iskal službo v uradu glavnega štaba, kjer ga pa niso marali, češ, da ni sposoben za vohuna. Dijak je nato sklenil, da bo z dejanjem pokazal, da ima vse spretnosti za vohuna. Zato se je preoblekel v deklico in stopil v službo pri nekem policijskem komisarju. Službo kot sobarica je prav dobro opravljal. Nato je prevzel službo natakario. Ker policija njegovim besedam ne verjame, ga je obdržala v zaporu.

× **Padavica ozdravljiva?** Strokovni tisk po- roča, da se je posrečilo zdravnikom Romanu Grootu in Borisu Jegorovu uspešno zdravljenje božjastj z električnim pregrevanjem bolnikovega živčevja na obeh plateh vratu. Zdravnika sta ozdravila v 40 primerih božjast, razen tega pa še več drugih boleznj, kakor naduho, želodčne in razne druge krče.

Postani in ostani član Vodnikove družbe!

Deci za šolo – čevlje *Teta*

ZA SMEH IN KRATEK ČAS

Otroška pretkanost.

Teta: «Andrejček, nehaj vendar plezati!»
Andrejček: «Teta, mi se gremo vendar Indijance.»

Teta: «Tudi Indijanec mora ubogati teto!»
Andrejček: «Jaz vendar igram Indijanca, ki nima tete!»

Dober mož.

Peter: «Z mojo ženo pa res ni več prebiti. Zjutraj, opoldne in zvečer zahteva od mene denarja.»

France: «I kaj pa počne s tolikim denarjem?»
Peter: «Sam ne vem. Jaz ji nisem še nikdar nič dal.»

V krčmi.

Gost, ves divji, pokliče krčmarja in mu pravi: «To je nekaj strašnega! V pivu plava crknjena muha!»

Krčmar se gostu prijazno nasmehne in reče: «Vi se šalite! Kako le more crknjena muha plavati!»

Profesorska.

Služkinja: «Zunaj je neki gospod, ki želi z vami govoriti, gospod profesor.»

Profesor: «Recite mu, da me ni doma.»
Služkinja: «Sem mu že rekla, pa ne verjame in ne gre.»

Profesor: «Kaj ne verjame? Pošljite ga sem notri, da mu sam povem.»

MESTNA HRANILNICA LJUBLJANSKA

v Ljubljani, Prešernova ulica št. 3,
je največja regulativna hranilnica v Jugoslaviji.
Vlog ima nad 420.000.000 Din. rezervnih zakladov
pa nad 11.000.000 Din.

Za pupilarne naložbe ima sodnodedepozitni oddelek, za varčevanje mladine izdaja domače hranilnice, za pošiljanje denarja po pošti pa so strankam na razpolago položnice. Za vse vloge jamči mestna občina ljubljanska z vso svojo imovino in davčno močjo.

Telefonski številki 2016 in 2616. Poštnočkovni račun št. 10.533.

Uradne ure za stranke so od 8. do pol ene ure.

Radio za vsakega

PHILIPS 2cevni baterijski sprejemnik

„Sava“ z zvočnikom, akumulatorjem in mrežno anodo. Plačilivo v 12 mesečnih obrokih po 90 Din.

PHILIPS 2+1cevni mrežni sprejemnik

„Jadran“ z vdelanim zvočnikom. Plačljivo v 12 mesečnih obrokih po 176 Din.

„JADRAN“ Dobi se samo pri: PHILIPS RADIO ZASTOPSTVU

H. SUTTNER, Ljubljana 6

Tyrševa (Donaška) cesta št. 1B (po'eg nebottičnika). Zahtevajte brez'adni cenik!

MALI OGLASI

Najcenejše in najlepše nagrobne spomenike prodaja po zelo nizkih cenah samo Koban Uršula v Račah pri Mariboru. 197

Pletilni stroj «Union Standard»

za izdelovanje nogavic, v dobrem stanju, se takoj proda. Naslov se izve v oglašnem oddelku «Domovine». 209

Hmeljarji, pozor!

Proda se majhno posestvo blizu trga Braslovče, v lepi legi, za 40.000 Din (samo za gotovino). Vsa pojasnila daje Martin Kralj, posestnik, Preserje, p. Braslovče v Savinjski dolini.

Naše cene

vam priporočajo obisk naših trgovin. FRANC SENČAR, Mala Nedelja in Ljutomer. Nakup jaje, zabele, suhih gob in vseh poljskih pridelkov.

Stroje za izkopavanje krompirja,

ki ne poškodujejo sadeža, najnovejši izum, nudi tvrdka FR. STUPICA, trgovina z železnino, poljedelskimi stroji, čebelarstvenimi potrebščinami in monopolna prodaja razstreliva. Ljubljana, Gospodarska cesta št. 1.

Dvajset tisoč dinarjev

ni mnogo; toda mnogo je vredno če dobiš toliko posojila proti 2½% nim obrestim in proti mesečnemu odplačevanju. Jaz sem to posojilo prejela od Hranilne posojilnice «MOJ DOM», Ljubljana, Tyrševa cesta 31/I, za delno plačilo kupljenega posestva, zato se čutim dolžno, to zadruško vsakomur najtopljeje priporočam.

Marija Klasine, posestnica,
Zg. Breg pri Ptujju.

P Tja daleč v Ameriko je zaslovel nepozabni roman

Prokletstvo ljubezni

ki ga ponatiskuje največji slovenski dnevnik v Ameriki «Enakopravnost». Roman, ki gre glas o njem tako daleč po svetu, mora obogatiti tudi Vašo domačo knjižnico. Dobite ga pri upravi «SLOVENSKEGA NARODA» za 30 Din (po pošti 35 Din), oba dela lepo vezana v eno knjigo pa za 50 Din. (Z naročilom je poslati znesek, sicer se pošlje po povzetju.)

Oskrbnina (stanovanje, hrana in postrežba) dnevno 75 Din.

Zdravnik: Dr. FR. DERGANČ, šef-primarij v. p.

Delo

v današnjih hudih časih si preskrbi še najlažje vsakdo s tem, da si uredi doma nekako domačo pletilnico. Mi nudimo delo vsakomur na ta način, da odvezujemo izdelane pletenine, dobavljamo prejo in izplačujemo mezdno za pletenje. To potrjuje mnogo zahval. Če želite tudi Vi dela in zaslužka, pišite zaupno po brezplačni navodila trški: Domača pletarska industrija Josip Tomazič, Maribor, Krekova ulica št. 16.